



VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT

ÚSTAV EKONOMIKY

INSTITUTE OF ECONOMICS

KOMPARACE SOCIÁLNÍ POLITIKY ČESKÉ REPUBLIKY A MAĎARSKA

COMPARISON OF SOCIAL POLICY OF THE CZECH REPUBLIC AND HUNGARY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Diana Gulabian

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. Nina Bočková, Ph.D.

BRNO 2021

Zadání bakalářské práce

Ústav: Ústav ekonomiky
Studentka: **Diana Gulabian**
Studijní program: Ekonomika podniku
Studijní obor: Bez specializace
Vedoucí práce: **Ing. Nina Bočková, Ph.D.**
Akademický rok: 2020/21

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně zadává bakalářskou práci s názvem:

Komparace sociální politiky České republiky a Maďarska

Charakteristika problematiky úkolu:

Úvod

Cíle práce a vymezení problému

Teoretická východiska práce, vymezení pojmu hospodářská politika

Analýza problému, současné situace

Provedení vlastní komparace zvolené hospodářské politiky

Závěr

Seznam použité literatury

Přílohy

Cíle, kterých má být dosaženo:

Cílem bakalářské práce je komparace sociální politiky a systému sociálního zabezpečení v České republice a Maďarsku.

Základní literární prameny:

BORISOV, Fedor. Ekonomie: učebnice pro bakaláře. 2.vyd. Moskva, 2016. ISBN: 978-5-392-19525-1.

LARIONOV, Igor. Ekonomická teorie: ekonomické systémy: vznik a vývoj. 2. vyd. Moskva, 2019. ISBN 978-5-394-03090-1.

KLIKOVÁ, Christiana a kol. Hospodářská a sociální politika. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019. 388 stran. ISBN 978-80-87291-23-8.

VLČEK, Josef. Makroekonomie a ekonomická analýza. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 231 stran. ISBN 978-80-7552-794-3.

<https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strateicke-dokumenty/2019/11/MSP-za-rok-2018.pdf>.

Termín odevzdání bakalářské práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2020/21

V Brně dne 28.2.20

L. S.

prof. Ing. Tomáš Meluzín, Ph.D.
ředitel

doc. Ing. Vojtěch Bartoš, Ph.D.
děkan

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zaměřena na sociální politiku České republiky a Maďarska. V první části práce jsou uvedeny definice hospodářské politiky a sociální politiky. Analytická část práce se zaměřuje na analýzu a srovnání sociální politiky a dopadu koronaviru na sociální politiku obou zemí. Při vypracování je využita regresní analýza.

Klíčová slova

hospodářská politika, sociální politika, nezaměstnanost, COVID-19, Česká republika, Maďarsko

Abstract

This bachelor thesis focuses on the social policy of the Czech Republic and Hungary. In the first part of the thesis the definitions of economic policy and social policy are given. The analytical part of the thesis focuses on the analysis and comparison of social policy and the impact of coronavirus on social policy in both countries. Regression analysis is used in the elaboration.

Key words

economic policy, social policy, unemployment, COVID-19, Czech Republic, Hungary

Citace tištěné práce

GULABIAN, Diana. Komparace sociální politiky České republiky a Maďarska. Brno, 2021. Dostupné také z: <https://www.vutbr.cz/studenti/zav-prace/detail/134998>. Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Ústav ekonomiky. Vedoucí práce Nina Bočková.

Bibliografická citace

GULABIAN, Diana. Komparace sociální politiky České republiky a Maďarska [online]. Brno, 2021 [cit. 2021-04-24]. Dostupné z: <https://www.vutbr.cz/studenti/zav-prace/detail/134998>. Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Ústav ekonomiky. Vedoucí práce Nina Bočková.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, a že jsem ve své práci neporušil autorská práva (v smyslu Zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a právech souvisejících s právem autorským).

V Brně dne

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí bakalářské práce Ing. Nině Bočkové, Ph.D., za cenné a konstruktivní rady, pomoc a podporu při konzultacích. Ráda bych také poděkovala svým příbuzným a přátelům, kteří mě po celou dobu studia podporovali.

Obsah

ÚVOD	10
CÍLE PRÁCE, METODY A POSTUPY ZPRACOVÁNÍ.....	11
1. TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE.....	12
1.1. Hospodářská politika.....	12
1.2. Hlavní funkce hospodářské politiky.....	12
1.3. Typy hospodářské politiky	14
1.4. Druhy hospodářské politiky	15
1.5. Regresní analýza.....	18
1.6. Analýza problému, současná situace.....	18
1.6.1. Cíle sociální politiky	19
1.6.2. Funkce sociální politiky	20
1.6.3. Objekty a subjekty sociální politiky.....	21
2. SOUČASNÝ STAV SOCIÁLNÍ POLITIKY V ČR A MAĎARSKU.....	24
2.1. Sociální zabezpečení České republiky	24
2.2. Sociální pojištění.....	24
2.2.1. Nemocenské pojištění	25
2.2.2. Pojištění v nezaměstnanosti	26
2.2.3. Peněžitá pomoc v mateřství	26
2.2.4. Důchodové pojištění.....	27
2.3. Sociální pomoc	28
2.3.1. Pomoc v hmotné nouzi.....	28
2.3.2. Příspěvek na živobytí	29
2.3.3. Doplatek na bydlení	29
2.4. Mimořádná okamžitá pomoc.....	29
2.4.1. Státní sociální podpora.....	29
2.4.2. Přídavek na dítě.....	30

2.4.3.	Rodičovský příspěvek	30
2.4.4.	Příspěvek na bydlení	31
2.4.5.	Porodné.....	31
2.4.6.	Pohřebné.....	31
2.5.1.	Měření nezaměstnanosti	32
2.6.	Sociální zabezpečení Maďarska	34
2.7.	Rodinné dávky.....	37
2.8.	Sociální pomoc	39
2.9.	Nezaměstnanost.....	40
3.	KOMPARACE SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ A NEZAMĚSTNANOSTI ČESKÉ REPUBLIKY A MAĎARSKA	42
3.1.1.	Nemocenské pojištění	42
3.1.2.	Důchodové pojištění.....	44
3.2.	Státní sociální podpora	45
3.2.1.	Přídavek na dítě.....	47
3.2.2.	Rodičovský příspěvek	48
3.2.3.	Porodné.....	49
3.2.4.	Nezaměstnanost.....	50
3.3.	Dopad pandemie COVID-19 na sociální politiku České republiky a Maďarska.....	51
3.3.1.	Česká republika	52
3.3.2.	Maďarsko	53
3.4.	Dotazníkové šetření.....	54
3.5.	Shrnutí a zhodnocení výsledků dotazníkového šetření.....	59
ZÁVĚR		61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		63
SEZNAM GRAFŮ.....		65
SEZNAM TABULEK		67
PŘÍLOHY		68

ÚVOD

V posledních letech se otázky sociální politiky dostaly do centra politických diskusí téměř ve všech zemích světa. A to není překvapující. Úspěch státu na mezinárodní úrovni přece závisí na tom, jak společnost žije a vyvíjí se. Lidská ekonomická činnost si nakonec klade za cíl vytvořit hmotnou základnu pro zlepšení životních podmínek. Protože lidé ve svých ekonomických činnostech spolu úzce souvisejí, ke změně životních podmínek jednotlivce nemůže dojít izolovaně od změny těchto podmínek pro jiné jednotlivce. To zase vyžaduje koordinaci činností k zajištění příznivých životních podmínek.

Důležitou součástí sociální politiky je sociální zabezpečení, které zahrnuje sociální pojištění, sociální ochranu a sociální pomoc. Sociální zabezpečení je lidské právo zakotvené v právu na sociální ochranu. To znamená, že státy se podle mezinárodního práva v oblasti lidských práv zavazují zaručit minimální úroveň sociálního zabezpečení a že všichni lidé mají právo na sociální ochranu. Úroveň sociálního zabezpečení, na kterou se člověk může spolehnout, závisí na vnitrostátních podmínkách. Sociální zabezpečení by mělo být poskytováno minimálně bez diskriminace a mělo by zaručovat základní úroveň dávek, aby jednotlivci a rodiny měli k dispozici alespoň minimální zdravotní služby, přístřeší a ubytování, vodu a hygienu, jídlo a základní vzdělání.

Poskytováním základních zdravotnických služeb a zajištěním celoživotního příjmu hraje sociální ochrana zásadní roli při snižování a prevenci chudoby. Země investují do sociálního zabezpečení z řady dalších důvodů, včetně podpory lidského rozvoje, posilování sociální soudržnosti, rozšiřování pracovní síly a stimulace hospodářského růstu.

Cílem mé práce je ukázat a analyzovat úroveň sociální politiky a systému sociálního zabezpečení v České republice a v Maďarsku a také ukázat, jak státy pomáhaly svým občanům během pandemie COVID-19.

CÍLE PRÁCE, METODY A POSTUPY ZPRACOVÁNÍ

Základním cílem této bakalářské práce je komparace sociální politiky a systému sociálního zabezpečení v České republice a Maďarsku. Teoretická část je zaměřena na vymezení pojmu hospodářské politiky, její hlavní součásti, funkce, typy a druhy. Dále bude provedena analýza současné situace, v níž vysvětlím, co je sociální politika, její cíle a hlavní zásady.

V analytické části bude použita regresní analýza. Cílem výzkumu je srovnání sociálního pojištění a státní sociální podpory v České republice a Maďarsku, jež bude zahrnovat nemocenské pojištění, důchodové pojištění, příspěvek na dítě, porodné a rodičovský příspěvek. Výzkum bude zahrnovat i srovnání míry nezaměstnanosti. Výsledky jsou přepočteny na eura kurzem platným pro každý rok k 31. 12.

Další významná část se skládá z dopadu pandemie COVID-19 na sociální politiku České republiky a Maďarska, zkoumána je otázka, jak se země s epidemií vyrovnávaly a jak pomáhaly svým občanům. Také kapitola se skládá z výsledků dotazníkového šetření, na něž odpovídali občané obou států. Výsledky průzkumu jsou uvedeny v grafech.

1. TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

1.1. Hospodářská politika

Hospodářská politika je definována jako soubor prostředků používaných státem k dosažení jeho cílů ke zlepšení celkové ekonomické situace v zemi. Zásahy státu do ekonomické sféry lze ospravedlnit z několika důvodů, a to včetně potřeby udržení sociální soudržnosti, rovnováhy trhu a volné soutěže. Hospodářská politika na makroekonomické úrovni přijímá veškerá opatření, volí a provádí ekonomická rozhodnutí. Hlavní cíle hospodářské politiky se řídí aktuálním stavem ekonomiky země. K jejímu provádění musí politika zahrnovat cíle důležité pro stát. Prvním úkolem je analyzovat stav ekonomiky, poté stanovit cíle a zvolit jejich prostředky. Na makroekonomické úrovni je hospodářská politika prováděna prostřednictvím mechanismů státní regulace národní politiky (8, s. 506).

Politika v širším smyslu zahrnuje různé aspekty činnosti, například obranu, sociální podporu, ekologii, ale klíčovou pozici mezi nimi zaujímá hospodářská politika. Koncept hospodářské politiky je nejbližší pojem „politická ekonomie“ jako věda, která studuje čistou teorii v souvislosti se společensko-politickými požadavky (8, s. 506–507).

Ekonomiky zemí světa se vyvíjejí cyklicky, dochází v nich k oscilačním procesům, vlnovým pohybům. V souladu s tím je zvykem rozlišovat tak postupně nahrazující fáze ekonomického cyklu, jako je oživení (ekonomický růst), vysoké ekonomické podmínky (ekonomický boom), recese (recese, ekonomická krize, stagnace, stagflace), nízké ekonomické podmínky (deprese) (2, s. 175).

1.2. Hlavní funkce hospodářské politiky

K hlavním funkcím hospodářské politiky patří (9, s. 70–88):

Stabilizace ekonomiky. Stát začíná potřebovat stabilizovat ekonomiku, když dojde k prudkému poklesu, nebo nadměrně zrychlenému růstu výroby, když vzroste základní práce, nebo inflace. Jedná se o proces, ve kterém je frustrovaná ekonomika uvedena do stabilního stavu, jenž. Stabilní stav zahrnuje stabilní růst výroby a zaměstnanosti, který je v souladu s přirozeným růstem populace, jakož i cenovou stálostí.

Ochrana vlastnických práv. Vlastnictví je základní právo, které je chráněno ústavou. Nikdo nemůže být zbaven svých majetkových práv, kromě rozhodnutí soudu.

Přerozdělení příjmu. Přerozdělení výdajů může být ve státním měřítku prostřednictvím daní, v regionálním měřítku prostřednictvím přerozdělení finančních prostředků v rámci rozpočtu, v rodinném měřítku prostřednictvím rozdělení celkového rodinného příjmu.

Kontrola zahraniční ekonomické aktivity. Kontrola zahraniční ekonomické aktivity se provádí ve výrobních, vědeckých a technických oblastech, vývozu, dovozu zboží a vstupu společností na mezinárodní prodejní trh. Zahraniční ekonomická činnost se provádí jak na státní úrovni, tak na úrovni jednotlivých ekonomických subjektů.

Výroba veřejných statků. Statky představují určitý soubor prostředků, které umožní uspokojit potřeby konkrétní osoby i celé populace. Statky mohou být veřejné a individuální.

Starost o plnou zaměstnanost. Státní politika zaměstnanosti je zárukou proti riziku nezaměstnanosti. Z pohledu pracujících má tato politika pozitivní dopad na jejich současný příjem. Tato záruka příjmu má několik účinků: odstraňuje nutnost poskytovat dávky v nezaměstnanosti, sociální pomoc a další druhy pomoci. Neustálý zájem o pracovní síly vede k tomu, aby se pracující osobně starali o své vlastní životní výhody i o své rodinné příslušníky a aby se tím snížila ekonomická závislost na státu.

Poskytování pomoci těm, kteří se nemohou plně živit. To znamená pomoc chudým, sirotkům, lidem se zdravotním postižením, kteří nemají vlastního opatrovníka.

Zajištění hospodářského růstu. Moderní ekonomický růst je vývoj, při kterém dlouhodobé tempo růstu produkce trvale překračuje tempo růstu populace. Ekonomický růst se měří dvěma způsoby. Volba závisí na tom, jaký problém je analyzován nebo za jakým účelem: jako zvýšení reálné produkce hrubého národního produktu (HDP) nebo národního důchodu a jako zvýšení obou na obyvatele.

Vytvoření podmínek pro ekonomickou svobodu. Právo zvolit si druh, formu a rozsah ekonomické činnosti, způsoby její realizace a využití výnosů z ní.

Zajištění ekonomické bezpečnosti. Ekonomická bezpečnost je provádění státní politiky zaměřené na ochranu a podporu strategických zájmů země. Ve svém obranném aspektu spojuje ekonomická bezpečnost následující aktivity: ochranu dědictví, definování kritických průmyslových a technologických obvodů a boj proti aktivitám zahraničních ekonomických zpravodajských služeb. Obecně lze říct, že ekonomická bezpečnost je především záležitostí podpory mezinárodního rozvoje firem.

1.3. Typy hospodářské politiky

V závislosti na cíli sledovaném státem lze rozlišit dva hlavní typy hospodářské politiky

(8, s. 511–512):

- pokud jde o vyrovnaní s dočasným zpomalením ekonomické aktivity, stát provádí stabilizační politiku;
- pokud naopak hovoříme o zásadní změně ekonomických a sociálních struktur, bude stát muset provádět strukturální politiku.

Cílem stabilizační politiky je jednat v krátkodobém horizontu na základě ekonomických ukazatelů s cílem orientovat aktivity směrem, jenž umožňuje obnovení hlavních makroekonomických rovnováh (8, s. 513).

Nástroje, které používá (8, s. 513-515):

- politika zaměstnanosti (opatření na podporu vytváření pracovních míst a příjmu pro nezaměstnané),
- měnová politika (úvěrové omezení, změna úrokových sazeb),
- fiskální politika (zvýšení daní, snížení daní atd.),
- zdravotní politika (krytí výdajů atd.).

Strukturální politika je součástí dlouhodobé perspektivy a jejím cílem je ovlivnit strukturu ekonomického systému a zlepšit fungování ekonomiky a přizpůsobit ji změnám ve společnosti.

Státy mají k provádění svých strukturálních politik několik opatření: průmyslová politika (např. podpora krizových odvětví), energetické politiky (např. podpora obnovitelných a čistých zdrojů energie), školení (například pracovní příležitosti ve strategických oblastech), výzkum a inovace (například vývoj nových technologií), regulace trhu (například posílení nebo udržení hospodářské soutěže), transformace faktorových trhů (např. organizace práce), územní plánování (např. pomoc při zahájení podnikání v této oblasti, budování veřejné infrastruktury), sociální politika (např. přerozdělování). Stabilizační politika je zaměřena hlavně na zlepšování ekonomiky, strukturální zase vyvažuje její rozvoj, tj. podporuje zdravý životní styl (8, s. 516–518).

1.4. Druhy hospodářské politiky

V rozšířeném plánu je obvyklé rozlišovat několik druhů (8, s. 546–547):

Fiskální politika je řízení celkových vládních příjmů a výdajů pro udržitelný ekonomický růst. Fiskální politika plní následující funkce:

- stanoví pokyny pro fiskální politiku a připravuje střednědobé finanční projekce vlády,
- stanoví střednědobé stropy pro výdaje vládního sektoru a cíle pro rozvahu vládního sektoru,
- sleduje, analyzuje a hodnotí soulad finančních ukazatelů sektoru vládních institucí s pravidly národní finanční kázně,
- posuzuje potenciální dopad rozhodnutí zakotvených v Evropské unii nebo ve vnitrostátních právních předpisech na veřejné finance,
- shromažďuje, systematizuje a zpracovává statistické údaje nezbytné k určení finanční situace sektoru vládních institucí a připravuje střednědobé vládní prognózy.

Hlavní cíle fiskální politiky: vyhlazení výkyvů v ekonomickém cyklu, stabilizace sazeb ekonomického růstu, dosažení vysoké úrovně zaměstnanosti, pokles míry inflace.

Základní nástroje jsou vládní výdaje a daně.

Monetární politika je součástí hospodářské politiky států, která zahrnuje regulaci ekonomických procesů řízením změn v peněžní zásobě a cenách peněz (úrokové sazby a/nebo národní směnné kurzy) (8, s. 537–539).

Hlavní cíle měnové politiky: stabilní ekonomický růst, plné využití zdrojů, stabilita cenové hladiny, platební bilance. Základní nástroje: pravidla likvidity, úvěrové kontingenty, úrokové limity (úrokové stropy).

Vnější hospodářská politika státu určuje směry činnosti jeho výkonných institucí ve vztazích s ostatními státy. Vnější hospodářská politika je svým vlivem schopna povzbudit ostatní státy k interakci s ní, zejména ke spolupráci. Výsledkem je, že vnější hospodářská politika států je faktorem při formování mezinárodní politiky, která tvoří zvláštní typ politického vlivu zaměřeného na zajištění soužití národů (5, s. 691–693).

Kurz vnější hospodářské politiky určuje (5, s. 693):

- Situace v globální ekonomice;

- Vojensko-strategická situace;
- Vlastnosti interakce s jednotlivými státy;
- Vliv přírodního prostředí a stavu přírodních surovin.

Strukturální politika je politika zaměřená na zásadní střednědobou a dlouhodobou transformaci ekonomické struktury státu (nebo Evropské unie) s cílem zlepšit fungování ekonomiky a přizpůsobit ji změnám ve společnosti (5, s. 691).

Sociální politika je zaměřena na sociální ochranu obyvatelstva, zajišťování uspokojování životních potřeb, udržování nezbytných životních podmínek a ochranu životního prostředí. Na sociální politiku navazuje politika regulace příjmů a mezd obyvatelstva, politika zaměstnanosti, demografická politika zaměřená na regulaci počtu, struktury a přesídlování občanů, jakož i migrační politika určená k ovlivňování pohybu obyvatelstva, imigrace a emigrace (2, s. 185).

Regionální politika zahrnuje navázání federálních vztahů mezi federací a jejími entitami, pomoc vzdáleným regionům v depresi. Jejím cílem je dosáhnout racionálního rozložení výrobních sil, meziregionální výměny zboží a služeb, harmonického rozvoje ekonomiky regionů země (8, s. 547–548).

Politika ochrany hospodářské soutěže je soubor vládních opatření ke zlepšení protimonopolní legislativy, daňového systému, odnárodnění, odnárodnění a privatizace majetku a podpory zakládání a rozvoje malých podniků (2, s. 131–132).

Politika ochrany hospodářské soutěže je navržena tak, aby splňovala tyto úkoly (2, s. 138):

- Formování konkurenčního prostředí příznivého pro současnou ekonomickou situaci a jeho vývoj.
- Vytvoření regulačního rámce ve vztahu k monopolním firmám a konkurenci.
- Regulace plnění podmínek spravedlivé soutěže a soutěžních zákonů.
- Podpora pro malé a střední podniky.

Tyto úkoly jsou realizovány prostřednictvím dvou oblastí činnosti Ústavu protimonopolní politiky, mezi něž patří vývoj protimonopolní legislativy a vytvoření systému orgánů vykonávajících kontrolu nad porušováním legislativních norem protimonopolní regulace.

Politika rozdělování důchodů doplňuje měnovou a daňovou politiku, zahrnuje zvláštní opatření ke kontrole cen a mezd, během nichž jsou přijímána opatření ke stimulaci růstu příjmů a zaměstnanosti za účelem zajištění cenové stability v prostředí vysoké

zaměstnanosti v ekonomice. Hlavním cílem sociální politiky je zajistit udržitelný růst životní úrovně obyvatelstva a snížit chudobu (5, s. 611–614).

K dosažení cíle je nutné (5, s. 615):

- Zajistit růst peněžních příjmů obyvatelstva a jejich skutečného obsahu jako podmínku pro zvýšení efektivní poptávky obyvatelstva.
- Výrazně zvýšit výši mezd jako hlavního zdroje tvorby peněžních příjmů obyvatelstva a důležitého pobídky pro pracovní aktivitu obyvatelstva.
- Zvýšit roli státních minimálních sociálních záruk, postupně je přiblížit rozpočtu životního minima, snížit neodůvodněnou diferenciaci určitých skupin obyvatelstva podle úrovně příjmů na základě zlepšení zdanění příjmů občanů.
- Zajistit zvýšení ochrany sociálně zranitelných skupin obyvatelstva, provést důchodovou reformu.

Stát s pomocí daňových, rozpočtových, úvěrových a administrativních opatření realizuje přerozdělení příjmů za účelem zvýšení obranyschopnosti, ochrany veřejného pořádku, rozvoje vědy, kultury, vzdělávání, zajištění efektivního zaměstnání a podpory postižené části populace.

Politika zaměstnanosti. Politika zaměstnanosti sleduje dosažení plné a svobodně zvolené zaměstnanosti a je realizována za pomoci státu, zaměstnavatelů, pracovníků a odborových svazů. Hlavním cílem politiky zaměstnanosti je dosáhnout rovnováhy mezi poptávkou a nabídkou práce na trhu práce. Existují určitá opatření, která zajišťují vytváření nových a ochranu stávajících pracovních míst. Pokud osoba ztratí práci, jsou přijata opatření k zajištění jejího minimálního sociálního zabezpečení (5, s. 302).

Politika ochrany životního prostředí. Ochrana životního prostředí je systém státních a veřejných opatření, jehož účelem je harmonická interakce společnosti a přírody, zachování a reprodukce současných žijících a budoucích generací (6, s. 302–303).

Cíle ochrany životního prostředí jsou (6, s. 304):

- ochrana, obnova a reprodukce přírodních zdrojů, jejich těžba a zpracování,
- využívání a ochrana přírodních podmínek v lidském životě,
- zachování, obnova a racionální změna ekologické rovnováhy přírodních systémů,
- regulace lidské reprodukce a počtu lidí.

Samozřejmě se často tyto typy politické ekonomie navzájem střetávají a prolínají, ale někdy si odporují. Stát stanoví priority v závislosti na situaci v zemi. Ve střednědobém horizontu věnují státy Evropské unie zvláštní pozornost oblasti zdravotní péče, vzdělávání a poskytování bydlení. Velkým plusem je, že země každoročně vyvíjejí opatření, která zvyšují účinnost sociálních politik a zlepšují mechanismy zabývající se sociální pomocí. Sociální politika hraje důležitou a nedílnou roli v životě státu a jeho občanů.

1.5. Regresní analýza

Regresní analýza je metoda modelování naměřených dat a studia jejich vlastností. Data se skládají z dvojice hodnot závislých a nezávislých proměnných. Regresní model je funkcí nezávislé proměnné a parametrů s přidanou náhodnou proměnnou. Parametry modelu jsou vyladěny tak, aby model nejlépe odpovídal datům. Kritériem kvality aproximace je obvykle součet čtverců rozdílu mezi hodnotami modelu a závislé proměnné pro všechny hodnoty nezávislé proměnné jako argument. Regresní analýza se používá pro předpovědi, analýzu časových řad, testování hypotéz a odhalování skrytých vztahů v datech. Příkladem regresní analýzy může být modelování migračních toků v závislosti na faktorech, jako jsou průměrné mzdy, dostupnost lékařských a školních zařízení a zeměpisná poloha (3, s. 621–623).

1.6. Analýza problému, současná situace

Sociální politika je jedním z hlavních směrů vnitřní politiky státu, jejímž cílem je zajistit reprodukci těch sociálních zdrojů, z nichž sama čerpá podporu, vytváří předpoklady pro rozšířenou reprodukci a její činnost a stabilitu sociálního systému (6, s. 233).

Nejdůležitějším úkolem sociální politiky je dosáhnout určité úrovně rovnováhy ve veřejném životě. Jejimi základními cíli jsou dosažení rovnováhy, stability, integrity a dynamiky za přítomnosti hmotných zdrojů, vhodných politických sil a sociálního systému. Navzdory relativní mladosti sociální politiky její koncepční základy utvořili myslitelé v průběhu mnoha staletí. Od starověku vědci přemýšleli o vztahu mezi člověkem a společností, občanem a státem a zabývali se problémem optimální struktury státu. V různých dobách řada autorů vyjádřila pochopení pro spravedlivý sociální řád prostřednictvím svého přístupu k práci, majetku, k člověku jako k osobě a také ke zvláštnostem sociálního řádu. To vše se promítlo do sociální politiky států (6, s. 233–234).

Pro moderní státy je prioritou sociální politiky zřejmá a nevyvolává žádné pochybnosti. Hlavním úkolem dnes již není územní velikost státu, vnější moc nebo objem výroby

a velikost armády, ale blahobyt společnosti. Srdcem toho všeho je sociální politika, jež zajišťuje blahobyt společnosti, její zdraví, průměrnou délku života občanů, lékařskou péči, vzdělání a mnoho dalšího. V moderních demokratických podmínkách může každá strana, která se hlásí k vůdcovství, získat soucit a hlasovat, pouze pokud je její sociální program účinnější a realizovatelnější (6, s. 234–235).

1.6.1. Cíle sociální politiky

Cíle sociální politiky jsou (6, s. 244–246):

- Poskytnout člověku od narození do stáří odpovídající životní podmínky a vývoj.
- Vytvořit podmínky pro fungování rodiny jako primární jednotky společnosti.
- Zajistit ekonomickou bezpečnost, spolehlivou ochranu ústavních práv a svobod občanů.
- Zajistit účinnou ochranu obyvatelstva: zlepšení kvality sociální ochrany obyvatelstva, ochrany zdraví, kultury, bydlení, zlepšení demografické situace.

Sociální politiku provádí stát v hlavních oblastech sociálních vztahů: plat, ochrana, trh práce, zaměstnanost a nezaměstnanost, regulace příjmu obyvatelstva, demografie, rodina, mateřství a dětství, mládež, sociální ochrana, důchodové zabezpečení, sociální služby, sociální pojištění, vzdělávání, rekvalifikace, odborné vzdělávání, věda, zdravotní péče, poskytování bydlení, veřejných služeb a služeb pro domácnost, kultura, tělesná kultura, sport, cestovní ruch, bezpečnost životního prostředí, ochrana sociálních práv všech kategorií občanů.

Sociální politika sleduje cíl zlepšení životní úrovně obyvatelstva a pokrývá 4 hlavní sektory společnosti (6, s. 246):

- demografie (přirozená reprodukce populace),
- práce (trh práce, zaměstnanost, školení a rekvalifikace, personál, pracovní podmínky a bezpečnost, sociální partnerství),
- osobní příjem (mzdy, důchody, dávky atd.),
- sociální infrastruktura (bydlení, školy, předškolní zařízení, zdravotnická a kulturní zařízení atd.).

Sociální politika je vnímána jako aktivita státu, jejímž cílem je realizovat právo každého občana svobodně se účastnit ve všech sférách sociálně-ekonomického, pracovního, duchovního života společnosti. Aktivní účast státu v sociální sféře je způsobena také

ekonomickými krizemi, nezaměstnaností, podmínkami systému soukromého podnikání, které nutily stát podporovat nejméně chráněné segmenty populace – zdravotně postižené, děti, seniory a nezaměstnané (6, s. 246).

1.6.2. Funkce sociální politiky

Pro účinnou regulaci funkcí má stát takové mocné páky vlivu, jako jsou legislativa země, státní rozpočet, systém daní a cel. Hlavní funkce sociální politiky (6, s. 241–243):

Funkce ochranná. Ochranná funkce je jednou z nejstarších funkcí v historii, představuje tradiční a stabilní prvek sociální politiky. Pokud je určitá osoba nebo sociální skupina v sociálním nebo ekonomickém smyslu v nerovném postavení ve vztahu k ostatním, pomáhá tato funkce vyřešit tento sociální problém. Jde o zmírnění či odstranění důsledků určitých sociálních událostí (nezaměstnanost, invalidita atd.). Obecně řečeno ochranná funkce zahrnuje poskytování pomoci nechráněným a zranitelným sociálním skupinám.

Funkce přerozdělovací. Účelem přerozdělovací funkce je snížit sociální nerovnost ve společnosti. Distribuční funkce rozhoduje o tom, co, jak, komu a podle jakých kritérií rozdělit. Stát je hlavním garantem přerozdělování, jenž vybírá daně a příspěvky do pojistných fondů. Primární dělení probíhá na trhu, druhotné přerozdělování představuje sociální politika. Funkce přerozdělování zajistí rovné příležitosti pro všechny, stejné výchozí podmínky a zaručí požadovanou minimální životní úroveň a rovněž zajistí „nepřerušované“ fungování sociálního systému prostřednictvím spotřeby veřejných statků. K hlavním nástrojům patří: státní rozpočet, veřejné rozpočty, soustavy pojištění a další instituce (nadace, církve).

Homogenizační funkce. Hlavním cílem funkce homogenizace je dosáhnout vyššího stupně homogenity, uspokojování základních životních potřeb, zájmů, titulů a poskytování rovných příležitostí obyvatelstvu. Funkce homogenizace poskytuje rovné příležitosti ke studiu, práci, péči o sebe a své zdraví.

Stimulační funkce. Stimulační funkce je spojená se stimulací ekonomické a sociální aktivity populace a jejím udržení do budoucna. Snaží aktivizovat člověka, aby se sám postaral o sebe a eventuálně pomáhal druhým. Obecně hlavním úkolem je podporovat, podněcovat, vyvolávat žádoucí sociální chování jednotlivců a sociálních skupin jak v ekonomické oblasti, tak i mimo ni. Jedná se o opatření v oblasti vzdělávání, zdravotnictví, politiky zaměstnanosti atd.

Preventivní funkce. Tato funkce plní všechny směry sociální politiky. Funkce dnes neobyčejně sílí, předpokládá rozsáhlou osvětovou činnost a poradenství všeho druhu. Sociální funkce státu jsou rozsáhlé a jsou hlavní důsledky dlouhého období lidského vývoje. Stát byl donucen převzít funkci udržování a zvyšování úrovně sociální spravedlnosti ve společnosti a vytváření rovných podmínek pro rozvoj všech sociálních skupin a občanů společnosti.

1.6.3. Objekty a subjekty sociální politiky

Subjekty sociální politiky jsou státní orgány, organizace a instituce, jakož i nevládní organizace působící v sociální oblasti, veřejná sdružení občanů a iniciativy. Subjekty sociální politiky jsou také zákonodárné, výkonné, soudní orgány, které za účasti veřejnosti určují cíle, záměry, priority, právní rámec sociální politiky státu a provádějí přímou praktickou práci k jejímu provádění. V této souvislosti představuje předmět sociální politiky sociální a sociálně-pracovní sféru společnosti jako celku, konkrétně její hlavní složky, jakož i jejich ukazatele: sociální péče, vzdělávání, veřejné zdraví, sociální stabilita a konstruktivita vztahů mezi sociálními skupinami. Sociální politika se provádí na několika úrovních: federální, regionální, komunální a také na úrovni jednotlivých podniků, organizací, institucí. Na federální úrovni jsou stanoveny hlavní cíle, principy sociálního rozvoje, jakož i hlavní metody, opatření k jejich dosažení ve vztahu k celé společnosti. Poté je regionální sociální politika prováděna s přihlédnutím k charakteristikám regionu – úrovni ekonomického rozvoje a odpovídající příležitosti, národní, historické a kulturní a k dalším funkcím. Sociální politika, respektive činnost jejích subjektů na regionální a místní úrovni je zaměřena na řešení konkrétních problémů populace, jednotlivců, zejména potřebných sociálních skupin a občanů. Objektem sociální politiky je každý občan země, stejně jako skupiny obyvatel, které lze rozlišit podle pohlaví, věku, vzdělání, ekonomické aktivity (8, s. 220–223).

1.6.4. Zásady sociální politiky

Princip sociální rovnosti členů implikuje rovnost před zákonem stejně jako státní a náboženské podobnosti. Principem sociální solidarity je jednotná podpora každého občana země, což znamená jednotnou podporu všech občanů, jež je založena na shodě hlavních životně důležitých zájmů a cílů populace. Regulací horní hranice zvýšení nominálních mezd lze dosáhnout snížení výrobních nákladů, zvýšení investic a konkurenceschopnosti národních produktů. Při provádění sociální politiky se vláda musí řídit zásadou sociální

věrnosti, která předpokládá nabídku práce pro každého schopného člena společnosti, získávání důstojných mezd pro pracovníky, poskytování sociální ochrany zdravotně postiženým osobám při absenci opatrovníků, přístup ke vzdělání, zdravotní péči, sportu a civilizaci pro celou populaci státu (5, s. 33–37).

Sociální management zahrnuje zajišťování zaměstnanosti, regulaci příjmů obyvatelstva, poskytování sociálních záruk, zajišťování sociální ochrany, ochrany zdraví a environmentální bezpečnosti populace. Pouze s dostatečně vysokou a stabilní mírou efektivního ekonomického růstu lze dosáhnout sociální spravedlnosti, to znamená, když má země další finanční zdroje na řešení určitých sociálních problémů. Jedním z nejdůležitějších úkolů státu je přerozdělování příjmů a blahobytu obyvatel, jakož i podpora nejchudších vrstev obyvatelstva. Stát má dvě možnosti řešení tohoto problému: přímý zásah do počátečního rozdělení peněžního příjmu, nebo přijetí nepřímých opatření za účelem snížení rozdílu v příjmu obyvatelstva. Přímá distribuce důchodu se provádí ochranou příjmu obyvatelstva před inflačním odpisem indexací, stanovením garantované minimální mzdy nebo regulací maximální hranice pro zvýšení nominálních mezd, jejímž účelem je snížit výrobní náklady, zvýšit investice a zvýšit konkurenceschopnost národních produktů. Nepřímá opatření zahrnují přerozdělování prostřednictvím zdanění příjmů a majetku a poskytování sociálních převodů, to znamená, že se jedná o peněžní částky, které stát převádí nejchudším občanům za účelem zlepšení jejich životní úrovně. To vše se utváří na úkor finančních prostředků, které stát získává prostřednictvím daňového systému. Mezi tato opatření patří výběr části daní z obyvatelstva ve formě daní a následné vyplácení dávek potřebným a nezaměstnaným (5, s. 38–42).

Stát poskytuje sociální podporu určitým skupinám obyvatelstva a reguluje poměr mezi příjmem aktivní části populace a občanů se zdravotním postižením, což přispívá ke snižování sociální nerovnosti. Životní úroveň obyvatelstva a index lidského rozvoje jsou hlavními ukazateli účinnosti sociální politiky. Životní úroveň je charakterizována hmotným blahobytem, který je určen hodnotou skutečného příjmu na obyvatele a také výškou životních dávek spotřebovaných člověkem, životními podmínkami lidí a jejich prací. Životní úroveň obyvatelstva je analyzována s přihlédnutím ke standardům kvality života přijatým společností – hodnocením příjmu, spotřeby a výdajů populace, výše úspor peněz, akumulovaného majetku, poskytování obyvatelstva obchodu, vzdělání, kultury, umění, bydlení a komunálních služeb, dopravy, komunikací a spotřebitelských služeb, stav ochrany sociálně zranitelných skupin obyvatelstva, úroveň spotřeby nepotravinářských výrobků.

Životní úroveň je dána mírou uspokojení potřeb lidí po hmotných a duchovních výhodách (5, s. 42–48).

Důležitými faktory v procesu sociálně-ekonomické formace jsou výchova, vzdělání, vědecké poznatky a ochrana zdraví. Blahobyt člověka je považován za cíl procesu formování ekonomiky, v jehož důsledku je třeba jej vnímat s přihlédnutím k zájmu o takové objektivní hodnocení, jako je kvalita lidského života. Zahrnuje nejen míru spotřeby veřejných statků a služeb, ale také míru uspokojení morálních potřeb, zdraví, střední délky života, podmínek prostředí, morálních a psychologických podmínek. Pro kvalitu života je charakteristický index lidského rozvoje (HDI), což je vypočítaný statistický standard, který bere v úvahu možné pravděpodobnosti procesu lidské formace, které jsou poskytovány zdravotnickými a vzdělávacími systémy. Tento index měří výsledky státu z hlediska zdravotního stavu, vzdělání a skutečných příjmů jeho občanů (5, s. 48–50).

Účinnost sociální politiky státu závisí na tom, jak dobře jsou uspokojovány sociální potřeby lidí. O úspěchu veřejné správy v sociální oblasti rozhoduje povaha a charakteristiky vývoje společnosti, její sociální stabilita a blahobyt. Programy by měly být financovány nejen ze státních fondů, ale také z místních rozpočtů, finančních zdrojů podniků, organizací a obyvatelstva, které by se rovněž měly podílet na snižování účinnosti státních sociálních programů. Sociální politika by navíc neměla vylučovat systém sociálního pojištění. Z výše uvedených údajů můžeme usoudit, že nejdůležitějším ukazatelem ekonomického růstu země je životní úroveň obyvatelstva. Pokles blahobytu obyvatel vede ke zhoršení účinnosti ekonomické činnosti. V tomto případě jsou sociální záruky hlavním faktorem, který pomáhá udržovat sociální stabilitu v zemi. V oblasti sociálního managementu stojí stát před řadou úkolů: uspokojovat sociální potřeby obyvatelstva, udržovat slušnou životní úroveň, napravovat ostré rozdíly v příjmech a spotřebě obyvatelstva a také poskytovat obyvatelstvu sociální služby a sociální záruky zakotvené v hlavních zákonech dané země. Tento směr státní politiky je jedním z nejdůležitějších směrů její činnosti a jedním z nástrojů řízení sociálně-ekonomického rozvoje společnosti (5, s. 48–53).

2. SOUČASNÝ STAV SOCIÁLNÍ POLITIKY V ČR A MAĎARSKU

V této kapitole se zmíním o tom, jak funguje sociální zabezpečení v České republice a Maďarsku. K sociální politice patří nezaměstnanost a důchody, jimiž se budu v této kapitole také zabývat. Na konci každé části jsou tabulky s daty, aby byla zvýšena jednoduchá přehlednost a srovnání dat České republiky s Maďarskem v následujících kapitolách.

2.1. Sociální zabezpečení České republiky

V České republice se systém sociálního zabezpečení skládá ze tří hlavních složek, které jsou vzájemně propojeny: sociální zabezpečení, které zahrnuje pojištění, sociální pomoc poskytovaná občanům v nouzi a sociální podpora při rozhodování státu o konkrétních společenských událostech.

V souladu s právní povahou zabezpečení je tato klasifikace důležitá pro určení povahy práva občana na sociální akce a služby. Orgány sociálního zabezpečení jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, Česká správa sociálního zabezpečení, okresní správy sociálního zabezpečení, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti a obrany (7, s. 90–93).

2.2. Sociální pojištění

Sociální pojištění upravuje zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, který nabyl účinnost dnem 1. ledna 1992 (4, s. 65).

Systém sociálního pojištění se financuje prostřednictvím pojistného, které platí zaměstnanec, zaměstnavatel a osoby samostatně výdělečně činné, a to za jasně stanovených podmínek. Systém sociálního pojištění řeší takové sociální situace, na které může být občan předem připraven (pojistit), a odkládá část své současné spotřeby tak, aby pokryla budoucí nejistou dlouhodobou nebo krátkodobou sociální situaci (4, s. 65).

V moderních společnostech s tržní ekonomikou je nejvíce preferovanou formou sociálního pojištění. Systém byl vyvinut jak v obecně závazné, tak v dobrovolné formě. Ti, kteří mají pravidelný příjem ze zaměstnání, platí pojistné pro případ, že dojde ke ztrátě příjmu a práce z jakéhokoli důvodu. Můžeme tedy říct, že systém plateb pojistného je založen na spravedlnosti. Sociální pojištění výrazně přispívá do státního rozpočtu. Mezi poplatníky sociálního pojištění patří zaměstnavatelé, zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné a osoby dobrovolně zúčastněné na důchodovém pojištění (4, s. 66).

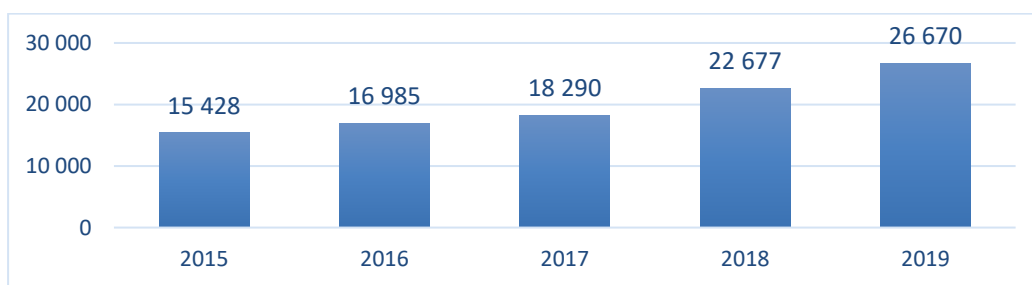
Sociální pojištění zahrnuje úrazové pojištění, pojistné na nemocenské pojištění, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na důchodové pojištění. Orgány, které provádějí sociální pojištění, jsou Česká správa sociálního zabezpečení, Ministerstvo práce a sociálních věcí, okresní správa sociálního zabezpečení, služební orgány, jimiž jsou Ministerstvo obrany, Vězeňská služba České republiky aj. (1, s. 66–67).

2.2.1. Nemocenské pojištění

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, popisuje úpravu, řízení a organizační uspořádání nemocenského pojištění, nároky z pojištění a stanovuje výši poskytování dávek (4, s. 68).

Účelem nemocenského pojištění je poskytnout finančně aktivním obyvatelům, kteří nemohou vykonávat svou práci z důvodu nemoci nebo dočasného zdravotního postižení, a proto dočasně přijdou o výdělky, adekvátní podporu. Účast na zdravotním pojištění je povinná pro všechny zaměstnance. Náhrady mzdy vyplácí zaměstnavatel v prvních dvou týdnech pracovní neschopnosti za pracovní dny. Nemocenské se poskytuje maximálně 380 kalendářních dnů (12).

Ošetrovné nemocenské pojištění obdrží zaměstnanec, který nemůže pracovat, protože pečuje o nemocného člena rodiny, nemusí být nutně příbuzný, ale podmínkou je, že musí žít ve společném domě. Pokud je například škola uzavřena kvůli nehodě, epidemii nebo z jiných příčin, vzniká nárok na ošetrovné. V současné době je kvůli epidemii čerpání ošetrovného prodloužené. Výše zdravotního poplatku činí 60 % sníženého základu přírůstku za kalendářní den (12).



Graf č. 1: Výdaje na nemocenské pojištění v ČR v roce 2015–2019 (v tis. Kč)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle ČSÚ, 2021)

Graf č. 1 nám ukazuje celkové výdaje na nemocenské pojištění. Na grafu vidíme, že výdaje na nemocenské pojištění každoročně rostou. V roce 2019 činily náklady 26 670 tisíc korun.

2.2.2. Pojištění v nezaměstnanosti

Pojištění v nezaměstnanosti se používá pro případ ztráty příjmu v důsledku ztráty zaměstnání. Na tuto dávku mají nárok osoby, které se ucházejí o zaměstnání nebo jsou registrovány v evidenci uchazečů o zaměstnání, osoby s povinným pojištěním v nezaměstnanosti nebo osoby s dobrovolným pojištěním v nezaměstnanosti (4, s. 87).

Podpora v nezaměstnanosti může být přiznána a poskytována jen uchazeči o zaměstnání vedenému v evidenci uchazečů o zaměstnání, který v posledních 2 letech získal zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost dobu důchodového pojištění v délce 12 měsíců. Prakticky to tedy znamená, že jste museli být alespoň jeden rok zaměstnání anebo si jinou výdělečnou činností získat sociální pojištění. V systému výpočtu podpory v nezaměstnanosti se výše podpory vypočte z průměrného měsíčního čistého výdělku z nezaměstnaného posledního zaměstnání. První 2 měsíce činí výše podpory 65 %, další 2 měsíce 50 % a po zbývající dobu 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku (13).

2.2.3. Peněžitá pomoc v mateřství

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství je dávka určená pro zaměstnankyni, které kvůli mateřství a těhotenství byla převedena na jinou práci a bez vlastního zavinění má nižší příjem než před převodem. Platí se těhotným zaměstnankyním za kalendářní dny, kdy byly převedeny na jinou pozici, nejpozději však 8–6 týdnů před očekávaným dnem porodu (10).

Peněžitá pomoc v mateřství náleží v souvislosti s péčí o novorozené dítě matce nebo otci dítěte nebo pojištěnci, který převzal dítě do své vlastní péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu (10).

Nárok na tuto dávku vzniká za splnění dvou podmínek. Sociální pojištění se vyplácí z příjmu a druhou podmínkou je mít za poslední dva roky 270 dní nemocenského pojištění. Podmínkou nemusí být pouze u jednoho zaměstnavatele po dobu dvou let, lze shrnout pojistné dny z různých pracovních míst. Osoby samostatně výdělečně činné mají nárok na tuto dávku pouze tehdy, pokud po určitou dobu zaplatily své zdravotní pojištění. Během prvních šesti týdnů patří řádná finanční pomoc výhradně matce, ale otec dítěte má také nárok na dávku a platí pro něj stejné podmínky (10).

Dávka je předepsaná na 28 týdnů, pro dvě nebo více dětí na 37 týdnů. Žena může požádat o tuto dávku 6–8 týdnů před porodem, sama se rozhodne o jejím začátku. Muž je oprávněn vzít si mateřskou dovolenou po skončení poporodní doby ženy nejdříve v 7. týdnu po

narození dítěte. Dávka je předepsána mužům po dobu 22 týdnů, při narození většího počtu dětí je to 31 týdnů. Velikost peněžní pomoci se liší, základem je výpočet 70 % denního vyměřovacího základu. Tento základ je stanoven 12 kalendářních měsíců před nástupem na mateřskou (10).

2.2.4. Důchodové pojištění

Současný český systém důchodového pojištění je upraven několika právními předpisy. Základním zákonem, který upravuje nároky ze základního povinného důchodového pojištění pro případ stáří, invalidity a úmrtí živitele, je zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který byl přijat v červnu 1995 s účinností od roku 1996 (1, s. 226).

Důchodový systém v České republice je založen na dvou pilířích. První důchodový pilíř je povinný pro každého občana České republiky. Každý občan České republiky, který dosáhl produktivního věku, platí státu 28 % své hrubé mzdy, respektive pro výdělečně činné 6,5 % platí přímo zaměstnanec a 21,5 % zaměstnavatel, osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) platí celou částku samy (11).

Druhý důchodový pilíř byl pro každého občana České republiky dobrovolný. Po vstupu do druhého pilíře občan odváděl již pouze 25 % (resp. 3,5 % přímo zaměstnanec a 21,5 % zaměstnavatel) ze své hrubé mzdy státu (namísto původních 28 %) a 5 % posílal do svého vybraného penzijního fondu (11).

Minimální výše starobního důchodu činí podle zákona o důchodovém pojištění 770 Kč. K procentní výměře důchodu náleží ještě základní výměra, která je stejná pro všechny důchody a činí 3 550 Kč (11).

Důchod se skládá ze základní výměry, stanovené pevnou částkou stejnou pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a výši výdělků, a z procentní výměry. Ze základního důchodového pojištění se poskytují starobní, invalidní, vdovský a vdovecký, sirotčí důchody (4, s. 227).

V tabulce č.1 si můžeme všimnout, že největší výdaje jdou na starobní důchody. Ostatní typy důchodů jako invalidní a pozůstalostní zůstávají na stejné úrovni, zatímco starobní důchod se od roku 2015 do roku 2019 zvyšuje. Důvodem toho je neustále se zvyšující počet seniorů.

Tabulka č. 1: Výdaje na důchody v ČR podle druhu důchodu v letech 2015–2019

(Zdroj: Vlastní zpracování podle ČSÚ)

Rok	Výdaje celkem	podle druhu důchodu						
		starobní	invalidní pro invaliditu stupně			Pozůstalostní důchod		
			III.	II.	I.	vdovský	vdovecký	sirotčí
2015	386 520	314 872	26 505	5 773	11 736	21 951	2 584	3 099
2016	390 904	321 033	24 964	5 956	12 048	21 149	2 621	3 134
2017	404 460	333 848	24 881	6 264	12 387	21 271	2 694	3 114
2018	423 677	351 235	25 039	6 658	13 106	21 601	2 792	3 246
2019	459 308	382 223	26 025	7 444	14 573	22 578	2 949	3 517

2.3. Sociální pomoc

V rámci systému sociální pomoci se řeší složité sociální situace stavu hmotných a sociálních potřeb, tj. situace, které občan není schopen, resp. nemůže rozhodnout a vyřešit sám nebo s pomocí své vlastní rodiny. Mezi nástroje sociální pomoci patří sociální poradenství, prevence sociálně patologických jevů, sociálně právní ochrana, sociální služby a systém pomoci v hmotné nouzi.

2.3.1. Pomoc v hmotné nouzi

Systém pomoci v hmotné nouzi upravuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (18).

Je to forma pomoci lidem s nedostatečnými příjmy, jež má být motivací pro hledání finančních prostředků pro uspokojení svých životních potřeb. Je to jedno z opatření, které Česká republika přijala v boji proti sociálnímu vyloučení (18).

Osobou v hmotné nouzi se rozumí rodina nebo jednotlivec, kteří nemají dostatečný příjem k uspokojení základních životních potřeb na úrovni přijatelné pro společnost. Sami nejsou schopni zajistit zvýšení příjmu, což znamená, že nemohou sami vyřešit obtížnou životní situaci. V hmotné nouzi neexistuje žádný finančně potřebný člověk, který by neprojevil zájem a úsilí o zvýšení svých příjmů z vlastní práce. Kromě toho jsou v evidenci uchazečů o zaměstnání osoby, které odmítly nabídku práce nebo se nechtějí účastnit cílového programu z důvodu problémů se zaměstnáním. Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc (18).

2.3.2. Příspěvek na živobytí

Poskytuje základní dávku na pomoc rodinám s nízkými příjmy. Žadatelé mají nárok na příspěvek, pokud po odečtení všech nákladů na bydlení součet všech příjmů nedosáhne životního minima. Částka, které lze dosáhnout, se stanoví pro každého žadatele zvlášť, a to v závislosti na jeho úsilí a schopnostech (18).

2.3.3. Doplatek na bydlení

Tato dávka opět odkazuje na nedostatečný příjem k pokrytí nákladů na bydlení. Kromě příspěvku na bydlení může žadatel pobírat také příspěvek na bydlení z jedné ze státních sociálních dávek. Podmínkou pro obdržení dodatku k bydlení je nárok na živobytí (18).

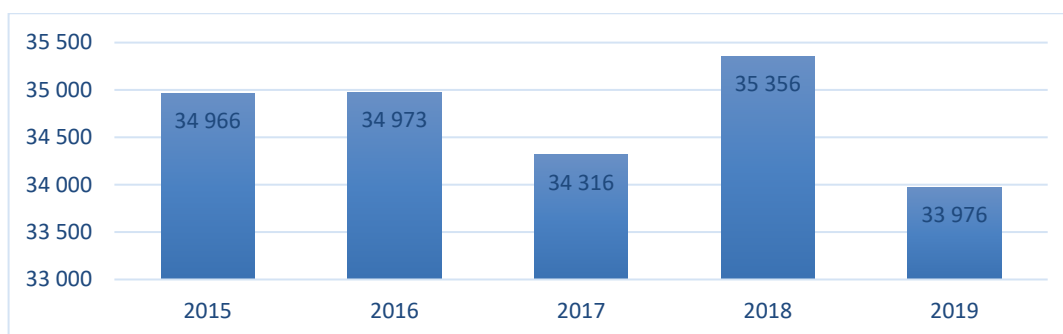
2.4. Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc se poskytuje lidem, kteří se nacházejí v nepříznivé životní situaci, jež vyžaduje okamžité řešení. Jedná se o jednorázovou dávku. Postižení vážnou mimořádnou událostí (živelní pohroma, pohroma klimatického charakteru, ekologická havárie, povodeň, požár apod.) Příspěvek může být poskytnut ve výši až 15násobku životního minima fyzické osoby, tedy až 57 900 Kč. Nedostatek finančních prostředků na zaplacení jednorázových nákladů spojených například s placením poplatku za vydání duplicitních osobních dokladů nebo v případě ztráty peněžních prostředků lze řešit příspěvkem až do výše těchto jednorázových nákladů (18).

2.4.1. Státní sociální podpora

Systém státní sociální podpory je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (17).

V systému státní sociální podpory se řeší sociální situace, které jsou na základě určitého sociálního konsenzu uznány za hodné pozornosti, tj. situace na podporu rodiny (zejména rodinu s dětmi). Státní sociální podporu představují přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné, pohřebné (17).



Graf č. 2: Celkové výdaje na státní sociální podporu v ČR v roce 2015–2019 (v mil. Kč)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle ČSÚ, 2021)

Graf č. 2 uvádí celkové výdaje na státní sociální podporu v České republice. Každý rok zůstávají náklady zhruba na stejné úrovni, největší připadly na rok 2018, kdy činily 35 356 mil. Kč, a to z důvodu, že v roce 2018 bylo nejvíce lidí, jimž byl příspěvek vyplácen.

2.4.2. Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je základní dlouhodobou dávkou poskytovanou rodinám s dětmi. Na to mají nárok rodiny s příjmy do 2,7 životního minima. Příspěvek lze vyplácet až do ukončení povinné školní docházky (obvykle 15 let), lze jej však vyplácet až do věku 26 let, pokud dítě pokračuje ve studiu na vysoké škole nebo se neustále připravuje na budoucí povolání nebo není schopno pracovat nebo se připravovat na budoucí povolání ze závažných zdravotních důvodů. Příspěvek na dítě je poskytován ve třech sazbách v závislosti na věku dítěte, od dvou sazeb v závislosti na typu příjmu (17)

Tabulka 2: Výše přídavku na dítě za kalendářní měsíc v ČR

(Zdroj: Webový portál MPSV, 2021)

Věk nezaopatřeného dítěte	Přídavek na dítě v Kč měsíčně	
	základní výměra	zvýšená výměra
do 6 let	500	800
6-15	610	910
15-26	700	1000

2.4.3. Rodičovský příspěvek

Rodič, který pečuje o nejmladší dítě v rodině v průběhu celého kalendářního měsíce až do vyčerpání celkové částky 300 000 Kč, až dítě dosáhne věku 4 let, má nárok na rodičovské

dávky. Podmínkou pro získání rodičovského příspěvku je návštěva dítěte ve věku do 2 let mateřské školy, jeslí nebo jiného zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 92 hodin v kalendářním měsíci. Příjmy rodičů nejsou sledovány. Rodič může zlepšit sociální postavení rodiny placenou prací, když má nárok na rodičovský příspěvek, ale v tomto období musí zajistit péči o dítě jinému dospělému (17).

2.4.4. Příspěvek na bydlení

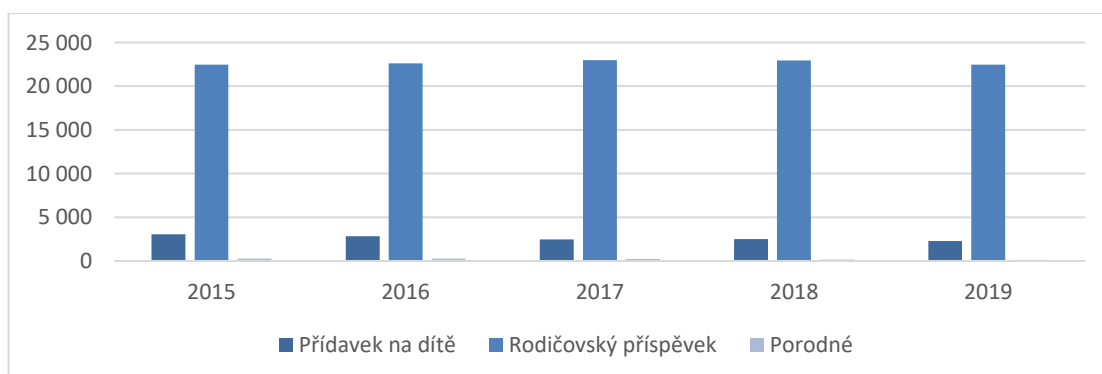
Prostřednictvím této dávky přispívá stát na náklady na bydlení pro rodiny s nízkými příjmy. Vlastník nebo nájemce bytu má nárok na příspěvek na bydlení, pokud 30 %, v Praze 35 % příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň těchto 30 %, v Praze 35 % příjmů rodiny nižší příslušné normativní náklady stanovené státem (17).

2.4.5. Porodné

Touto dávkou se rodině s nízkými příjmy jednorázově přispívá na náklady související s narozením dítěte, přičemž nárok na porodné je vázán na stanovenou hranici příjmů v rodině. Nárok na porodné má rodina, které se narodilo první nebo druhé živé dítě a jejíž příjem v kalendářním čtvrtletí předcházejícím narození dítěte byl nižší než 2,7násobek životního minima rodiny. Výše porodného činí 13 000 Kč na první živě narozené dítě, při narození druhého živého dítěte je to 10 000 Kč (17).

2.4.6. Pohřebné

Na pohřebné má nárok osoba, jež vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte, a to za podmínky, že zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR. Výše pohřebného je stanovena na pevnou částku 5 000 Kč (17).



Graf č. 3: Celkové výdaje na vybrané jednotlivé dávky státní sociální podpory v ČR v roce 2015–2019 (v mil. Kč)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle ČSÚ, 2021)

Na grafu číslo 3 jsou uvedeny celkové výdaje na vybrané jednotlivé dávky státní sociální podpory: přídavek na dítě, rodičovský příspěvek a porodné. Největší výdaje od státu jdou na rodičovský příspěvek, protože tuto dávku pobírá nejvíce lidí.

2.5. Nezaměstnanost

V této kapitole nejprve vysvětlím základní pojmy nezaměstnanosti. Na základě údajů ČSÚ a Ministerstva práce a sociálních věcí ukážu míru nezaměstnanosti v České republice jako celku i podle věkové kategorie.

Nezaměstnanost je situace v ekonomice, ve které lidé, kteří jsou součástí pracovní síly, aktivně hledají práci a jsou připraveni nabídnout svou práci, placenou při současné mzdové sazbě, ale nejsou do trhu práce zapojeni. Lidé, kteří nemají práci, jsou považováni za nezaměstnané. Určitá část populace, z níž většinu představují adolescenti mladší 16 let a lidé v důchodovém věku, tvoří kategorii zdravotně postižených a není součástí pracovní síly. Zbytek je považován za praceschopný a dělí se na dobrovolně nezaměstnané a ekonomicky aktivní (pracovní sílu). Do kategorie dobrovolně nezaměstnaných žen patří ženy v domácnosti a lidé, kteří si práci nehledají, a ti, kdo chtějí pracovat a hledají místo zaměstnání nebo již nějaké mají, jsou klasifikováni jako ekonomicky aktivní (1, s. 88–90).

Hlavní ukazatel charakterizující míru nezaměstnanosti v zemi se počítá jako procentní poměr počtu nezaměstnaných k počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva. Důvody vedoucí ke vzniku nezaměstnanosti mohou být různé. V souladu s nimi rozlišuje ekonomická teorie tři hlavní typy nezaměstnanosti: frikční, strukturální a cyklickou (1, s. 90–92).

2.5.1. Měření nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti se v České republice měří následujícími způsoby (14):

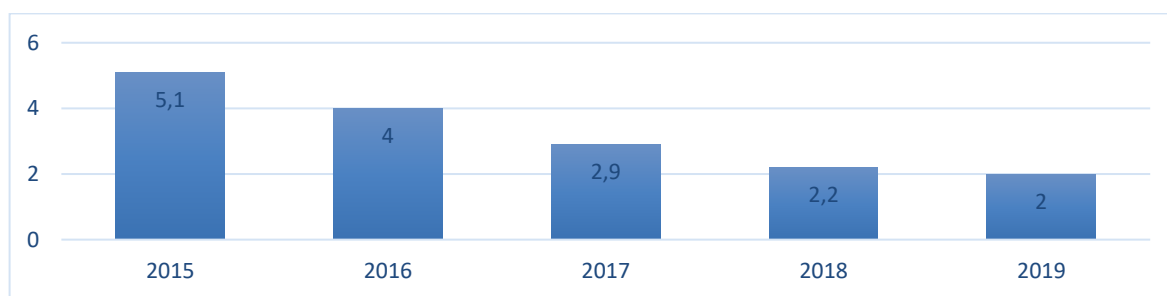
Celková míra nezaměstnanosti je ukazatelem míry nezaměstnanosti vyjádřené v procentech. Tuto metodiku používá Český statistický úřad a vztahuje se na věkovou skupinu od 15 do 64 let. Počet nezaměstnaných se dělí počtem pracovních sil (tj. zaměstnaných a nezaměstnaných). Zahrnuje také konkrétní míru nezaměstnanosti. Popisuje nezaměstnanost určité skupiny obyvatelstva (vyjadřuje podíl určité skupiny nezaměstnaných na stejné určité pracovní síle v procentech, například podle věku, vzdělání, profese atd.). Nezaměstnanost je definována jako poměr počtu uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let evidovaných u služby zaměstnanosti k populaci stejného věku, tj. 15–64 let, kteří žijí na daném území.

Tabulka č. 3 ukazuje míru nezaměstnanosti v České republice v letech 2015–2019. Podle tabulky můžeme vidět, že největší procento nezaměstnaných je ve věku 35 až 44 let. Nicméně všechny skupiny mají tendenci klesat.

Tabulka č. 3: Nezaměstnanost v ČR podle věku (v tis.)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle ČSÚ, 2021)

Věkové skupiny	2015	2016	2017	2018	2019
15 až 24 let	43,7	34,6	25,1	20,0	16,1
25 až 29 let	37,5	30,6	19,2	17,2	14,0
30 až 34 let	35,7	26,4	17,5	14,2	14,9
35 až 44 let	65,3	48,4	41,0	29,3	25,4
45 až 54 let	49,4	38,6	31,3	22,5	20,6
55 a více let	36,5	32,6	21,5	18,4	18,1



Graf č. 4: Podíl nezaměstnaných osob v procentech v ČR v roce 2015–2019

(Zdroj: Vlastní zpracování podle Eurostatu, 2021)

Graf č. 4 udává míru nezaměstnanosti v procentech. Ve srovnání s rokem 2015 výrazně klesla míra nezaměstnanosti do roku 2019, což je samozřejmě dobrý ukazatel. Podle zprávy z Eurostatu, v roce 2019 Česká republika měla nejnížší nezaměstnanost. Průměrná nezaměstnanost v Evropské unii za rok 2019 byla 7,8 %, v ČR 2 %.

2.6. Sociální zabezpečení Maďarska

V této kapitole budu hovořit o tom, jak funguje sociální zabezpečení v Maďarsku, jakou sociální pomoc poskytuje stát svým občanům, o míře nezaměstnanosti a důchodech. Maďarský systém sociálního zabezpečení poskytuje ochranu při nemoci, v mateřství, stáří, invaliditě, při nemoci z povolání, pracovním úrazu, ztrátě živitele, rodičovství a nezaměstnanosti. Sociální zabezpečení v Maďarsku je rozděleno do pěti hlavních sektorů.

Důchody a lékařské služby (včetně zákonného systému pro krytí pracovních úrazů) se nazývají sociální pojištění. Dalšími odvětvími jsou pojištění v nezaměstnanosti, rodinné dávky a sociální pomoc. Správa, organizace a řízení maďarského systému sociálního zabezpečení jsou centralizované a poskytování sociálních dávek je decentralizované (20).

Zaměstnavatelé i zaměstnanci platí v Maďarsku příspěvky na sociální zabezpečení. Existuje několik placených příspěvků, které tvoří přibližně 40 procent platu člověka. Platba se automaticky odečte z platů zaměstnanců a osoby samostatně výdělečně činné si celý příspěvek hradí samy. Minimální splatné příspěvky vycházejí z minimální měsíční mzdy (20).

Maďarsko má řadu systémů sociálního zabezpečení, které zajišťují blahobyt jeho obyvatel. Orgány sociálního zabezpečení jsou Národní fond zdravotního pojištění (Országos Egészségpénztár), který rozděljuje peněžité dávky v nemoci (táppénz), dávky v mateřství (TGYÁS) a dávky v péči o dítě (GYED). Maďarská státní pokladna (Magyar Államkincstár), která spravuje rodinný příspěvek (családi pótlék) a podporu na dítě (GYES). Ústřední úřad národního důchodového pojištění (Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság), který spravuje státní důchody. Národní správa daní a cel (Nemzeti Adó és Vámhivatal), která vybírá příspěvky (20).

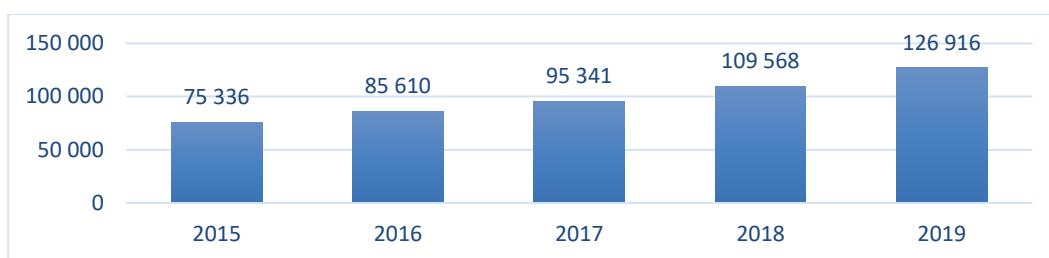
2.6.1. Sociální pojištění

Každý pracující je povinen přispívat ze svého platu na sociální pojištění, které zahrnuje příspěvky na důchod a zdravotnictví. Systém pojištění a sociální ochrany pro zaměstnance v Maďarsku zahrnuje rodinné dávky, příspěvek na péči o dítě, dávky v mateřství, otcovské dávky, zdravotní pojištění, dávky při pracovní neschopnosti, dávky pro OZP, dávky při pracovních úrazech a nemocech, starobní důchod, dávky pro pozůstalé – vdovský důchod, sirotčí důchod, rodičovský důchod, dávky pro občany s nízkým příjmem a dávky v nezaměstnanosti (16).

Nemocenské pojištění. Pokud pojištěná osoba onemocní a je neschopná pracovat, má nárok na peněžité dávky v nemoci, jako je poplatek za nepřítomnost a zákonná dávka v nemoci předepsané lékařem. Poplatek za nepřítomnost hradí zaměstnavatel, zatímco zákonnou dávku v nemoci hradí poskytovatel zdravotní péče (16).

Rodič má nárok na nemocenské pro dítě mladší 12 let, když je dítě v nemocnici a je tam s ním, nebo když je o dítě pečováno doma. Nemocenské může být poskytnuto na dobu nejvýše 1 roku, pokud je člověk platně pojištěn. Výše této dávky je 60 % (nebo 50 %, pokud

je doba pojištění kratší než 730 dnů nebo pokud oprávněná osoba pobývá v nemocnici) z hrubé denní mzdy po dobu stanovenou zákonem, ale denní dávka je maximální 1/30 z dvojnásobku hrubé minimální mzdy což je 10 733 HUF (což je 775Kč) denně. Nemocenské dávky se vyplácejí za každý kalendářní den strávený na dávkách počínaje posledním dnem patnáctidenní nepřítomnosti. O nemocenskou dávku musí požádat zaměstnavatel na základě dokladů lékaře. Osoba samostatně výdělečně činná musí žádat o nemocenské dávky u okresních úřadů kraje. Žádost o nemocenskou dávku posuzuje služba zdravotního pojištění okresních úřadů kraje nebo platební služba podnikového sociálního pojištění s 8denní lhůtou (16).



Graf č. 5: Výdaje nemocenského pojištění v Maďarsku v roce 2015–2019 (tis. HUF)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Graf číslo 5 nám ukazuje výdaje nemocenského pojištění v Maďarsku v roce 2015–2019. Každý rok náklady rostou, do roku 2019 se oproti roku 2015 náklady zvýšily zhruba o 1,7násobek.

Důchodové pojištění. V Maďarsku je důchodový systém strukturován jako třípilířový. V Maďarsku vstoupil v lednu 1998 v platnost nový důchodový systém. Byl založen na částečně reformovaném systému s definovanými dávkami, což je první pilíř. Druhý pilíř je fondový, financovaný v rámci povinných odvodů. Třetím pilířem je dobrovolné penzijní spoření, které bylo zavedeno v roce 1993. Celková výše příspěvků do prvního pilíře je 18,5 % (starobní a invalidní důchody) a do fondového pilíře míří 8 % z hrubých mezd (16).

Nárok na starobní důchod mají osoby, které dosáhly zákonného důchodového věku a zaplatily potřebný počet let pojistného. Od roku 2010 se důchodový věk postupně zvyšuje (o půl roku pro každou věkovou kohortu) a u osob narozených v roce 1957 a později dosáhne v roce 2022 věku 65 let. V roce 2020 mohou lidé narození v roce 1956 odejít do důchodu ve věku 64 let a 183 dní. Maďarský důchodový systém stanoví minimální důchod s kvalifikační podmínkou minimálně 20 let služby ve výši 28 500 HUF (což je 2058 Kč) měsíčně. Je-li průměrný základ příspěvku nižší než částka minimálního důchodu, bude se

důchod rovnat 100 % průměrné měsíční mzdy. Výše důchodu závisí na průměrné mzdě a délce odpracované doby (pojistné období) (16).

Tabulka 4: Výdaje na důchody podle druhu důchodu v Maďarsku v roce 2015–2019 (tis. HUF)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Rok	Důchody celkem	Starobní důchod	Výhody související s věkem	Dávky v invaliditě	Rehabilitační dávky
2015	118 785 (což je 13 414,-Kč).	68 656 (což je 8 019,-Kč).	28 050 (což je 3 280,-Kč).	1 939 (což je 226,-Kč).	20 140 (což je 2 355,-Kč).
2016	140 376 (což je 16 098,-Kč).	95 483 (což je 10 949,-Kč).	29 739 (což je 3 410,-Kč).	2 252 (což je 258,-Kč).	12 902 (což je 1 479,-Kč).
2017	111 806 (což je 13 585,-Kč).	72 803 (což je 8 846,-Kč).	28 038 (což je 3 406,-Kč).	2 445 (což je 297,-Kč).	8 520 (což je 1 035,-Kč).
2018	139 342 (což je 17 385,-Kč).	98 311 (což je 12 265,-Kč).	30 726 (což je 3 833,-Kč).	2 480 (což je 309,-Kč).	7 825 (což je 976,-Kč).
2019	149 288 (což je 19 413,-Kč).	109 924 (což je 14 294,-Kč).	28 476 (což je 3 702,-Kč).	2 348 (což je 305,-Kč).	8 540 (což je 1 110,-Kč).

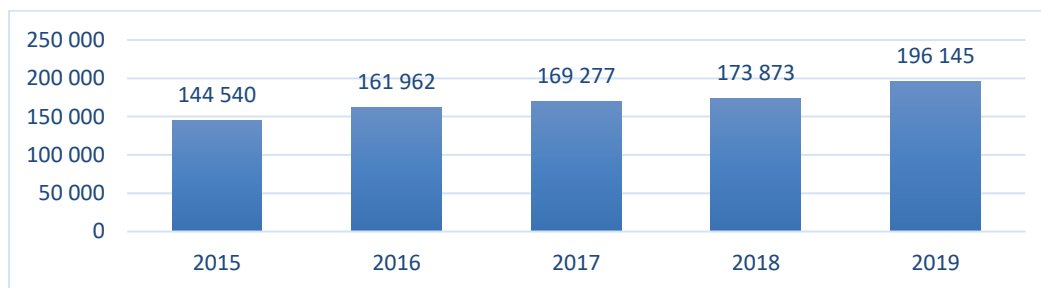
Pohřebné. Maďarský právní systém stanoví dva druhy dávek: příspěvek na výdaje související s pohřbem a převzetí úhrady pohřbu veřejnými orgány. Příspěvek na výdaje související s pohřbem: místní samospráva může poskytnout pohřebné osobě, která se postará o pohřeb zesnulého, aniž by k tomu byla povinna, anebo i když je známá jako blízká osoba zesnulého, nemůže převzít úhradu pohřbu bez újmy na existenčních prostředcích svých nebo své rodiny. Výše příspěvku na jednu osobu nesmí být nižší než minimální výše měsíčního starobního důchodu na jednu rodinu a v případě osaměle žijících osob nesmí být nižší než 150 % této částky. Výše pohřebného nesmí být nižší než 10 % výdajů na nejlevnější pohřeb, avšak může krýt veškeré náklady, pokud by tyto výdaje způsobily újmu na existenčních prostředcích žadatele nebo jeho rodiny. Pohřeb na náklady veřejných orgánů: starosta územně příslušné obce pro místo úmrtí je povinen do 30 dnů od oznámení smrti zajistit, aby byl pohřeb uhrazen z veřejných prostředků, pokud to není povinen zajistit někdo jiný, nebo pokud takto povinnou osobu nelze nalézt, nebo pokud tato osoba na sebe povinnost uhradit pohřeb nepřevzme. Obecní úřad v místě posledního bydliště zesnulého uhradí obecnímu úřadu v místě úmrtí náklady na pohřeb (16).

Pojištění v nezaměstnanosti. Uchazeč o zaměstnání, který pracoval 3 dny před tím, než se stal uchazečem o zaměstnání, nejméně 360 dní, má nárok na dávku pro uchazeče o zaměstnání ve výši 1denní dávky za každých 10 odpracovaných dnů. To znamená, že minimální nárok je 36 dní a maximální 90 dní. Zákon stanoví, že dávka pro uchazeče o zaměstnání má být vyplácena maximálně po dobu 90 dnů, přičemž příspěvek se rovná 60 % předchozí průměrné mzdy, částka však nesmí být vyšší než 100 % minimální mzdy, která činí 161 000 HUF (což je 11 630Kč) (16).

Výše této dávky se vypočítá na základě průměrné mzdy ve čtyřech kalendářních čtvrtletích předcházejících ztrátě zaměstnání. Pokud uchazeč o zaměstnání v té době pracoval pro více než jednoho zaměstnavatele, vypočítá se výše příspěvku na základě průměrné mzdy obdržené od všech jeho zaměstnavatelů. Nelze-li určit průměrnou mzdu uchazeče o zaměstnání, vypočítá se výše příspěvku na základě 130 % národní minimální mzdy (16).

2.7. Rodinné dávky

System rodinné podpory v Maďarsku zahrnuje rodinné přídavky, příspěvky na domácí péči o dítě, podporu na výchovu dětí, porodné, které poskytuje maďarská státní pokladna a její krajské orgány. Příspěvek na péči o kojence a podporu na péči o dítě přiznává a poskytuje Státní fond zdravotního pojištění a jeho krajské orgány a ve velkých podnicích oddělení pro výplatu sociálního pojištění.



Graf č. 6: Celkové výdaje na státní sociální podporu v Maďarsku v roce 2015–2019 (mil. HUF)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Rodinné přídavky. Jedná se o měsíční příspěvek na výdaje na výchovu a vzdělávání dětí v rodině. Příjemcem může být biologický rodič, manžel biologického rodiče, adoptivní rodič, pěstoun, poručník nebo jakákoli jiná osoba, u které bylo dítě dočasně umístěno. Příjemce může požádat o tento příspěvek na zvýšení výdajů od narození dítěte do věku povinné školní docházky (obvykle 0–16 let), poté na středoškolské vzdělání nebo odbornou přípravu do 20 let (do 23 let v případě zvláštních vzdělávacích potřeb nebo bez věkové

hranice u těžce postižené osoby bez pravidelného příjmu). V případě určitého počtu neoprávněných nepřítomností dítěte ve škole nebo mateřské škole musí být dávka pozastavena. S dítětem žijícím dočasně mimo rodinu za účelem studia v Maďarsku nebo v zahraničí nebo za účelem lékařského ošetření se zachází, jako by bylo doma (16).

Tabulka 5: Rodinný příspěvek za měsíc v Maďarsku (HUF)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Rodinný příspěvek za měsíc	HUF
Pro rodinu s 1 dítětem	12 200 HUF (což je 881,-Kč)
Pro neúplnou rodinu s 1 dítětem	13 700 HUF (což je 990,-Kč)
Pro rodinu se 2 dětmi	13 300 HUF na dítě (což je 990,-Kč)
Pro neúplnou rodinu se 2 dětmi	14 800 HUF na dítě (což je 1 070,-Kč)
Pro rodinu se 3 a více dětmi	16 000 HUF na dítě (což je 1 155,-Kč)
Pro neúplnou rodinu se 3 a více dětmi	17 000 HUF na dítě (což je 1 228,-Kč)
Pro rodinu s chronicky nemocným nebo těžce postiženým dítětem	23 300 HUF (což je 1 683,-Kč)
Pro rodinu s jedním rodičem s chronicky nemocným nebo těžce postiženým dítětem	25 900 HUF (což je 1 870,-Kč)

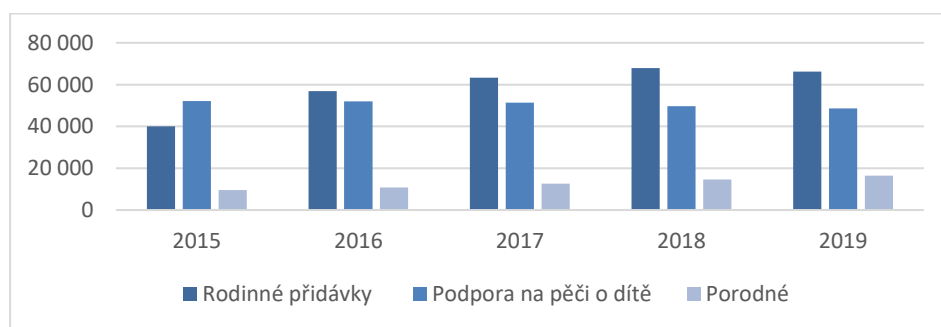
Příspěvek na domácí péči o dítě. Příspěvek na péči o dítě se vyplácí rodiči, manželovi nebo manželce rodiče, osvojiteli nebo opatrovníkovi dítěte vychovávaného pod jeho střechou do věku 3 let, nebo v případě dvojčat do konce prvního roku povinné školní docházky nebo v případě chronicky nemocného nebo těžce zdravotně postiženého dítěte do 10 let. Měsíční příspěvek na péči o dítě se rovná minimálnímu starobnímu důchodu, které činí 28 500 HUF (což je 2058 Kč), bez ohledu na počet dětí, s výjimkou dvojčat, kde se částka vynásobí podle počtu dětí (16).

Podpora na výchovu dětí. Toto se vyplácí rodičům, kteří vychovávají 3 nebo více dětí, od data, kdy nejmladší dítě dosáhne věku 3 let, dokud dítě nedosáhne věku 8 let. Osoba pobírající podporu při výchově dětí může vykonávat placené zaměstnání maximálně 30 hodin týdně nebo déle, pokud pracuje doma. Příspěvek na péči o dítě a podporu při výchově dětí nelze čerpat společně. Podpora při výchově dětí se rovná minimálnímu starobnímu důchodu (28 500 HUF (což je 2058 Kč)). Dostává ji rodič pouze jednou bez ohledu na počet dětí (16).

Podpora na péči o dítě. Rodič považovaný za oprávněného v rámci systému zdravotního pojištění mohou mít nárok na poplatek za péči o dítě, dokud dítě nedosáhne věku 2 let (nebo věku 3 let v případě dvojčat). Poplatek za péči o dítě činí 70 % denního průměrného hrubého výdělku za období stanovené zákonem. Maximální výše je 70 % z dvojnásobku minimální mzdy (225 400 HUF měsíčně (což je 16 290 Kč)) (16).

Příspěvek na péči o kojence. Příspěvek na péči o kojence je poskytován matkám, výjimečně adoptivním rodičům, opatrovníkům nebo otcům během mateřské dovolené. Matky mají nárok na příspěvek na péči o kojence po dobu mateřské dovolené po dobu maximálně 168 dnů po narození. Maximální mateřská dovolená je 24 týdnů, z nichž 4 lze čerpat před vypočítaným datem porodu. Příspěvek na péči o dítě se rovná 70 % průměrné denní mzdy v období stanoveném zákonem (16).

Porodné. Porodné dostávají ženy, které porodily a legálně pobývají v Maďarsku, adoptivní rodiče, poručníci nebo otec po smrti matky. Porodné nenáleží rodičům, kteří před narozením dítěte dali souhlas k jeho adopci. Porodné je jednorázová paušální platba ve výši 225 % minimálního starobního důchodu nebo 300 % na dítě v případě dvojčat (16).



Graf č. 7: Celkové výdaje na vybrané jednotlivé dávky státní sociální podpory v roce 2015–2019 (mil. HUF)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z Hungarian Central Statistical Office, 2021)

2.8. Sociální pomoc

Systém sociální pomoci spravují orgány místní samosprávy. Orgány místní samosprávy přiznávají různé dávky sociální pomoci. Za dohled odpovídá ministerstvo národních zdrojů (Emberi Erőforrások Minisztériuma). Sociální pomoc zahrnuje dávky v invaliditě, nepríspevkovou starobní dávku, příspěvek na dopravu. Kromě toho existuje dávka pro osoby v produktivním věku (16).

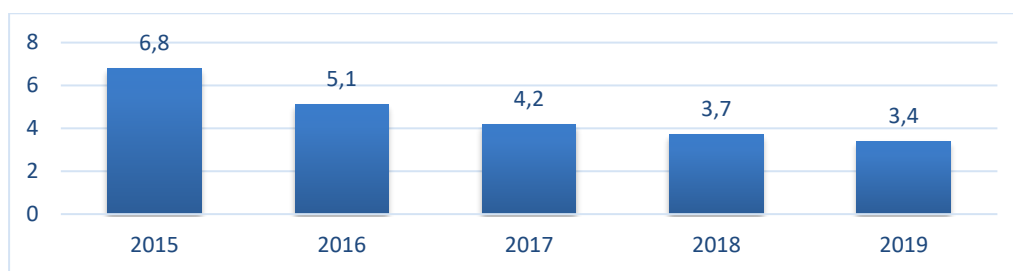
Dávka v invaliditě. Tato částka se vyplácí každé osobě, která utrpěla nejméně ze 70 % poškození zdraví před dosažením věku 25 let a nedostává důchod, invalidní důchod ani „dávku pro osoby se změněnou pracovní schopností“. Dávka je splatná, dokud neplatí kritéria způsobilosti. Výše invalidního důchodu v roce 2020 je 38 670 HUF (což je 2794 Kč) měsíčně (16).

Příspěvek na dopravu. Příspěvky na dopravu jsou poskytovány za účelem kompenzace zvýšených výdajů na přepravu osob s výrazně omezenou mobilitou. Na příspěvek na dopravu nemá nárok osoba s těžkým zdravotním postižením, která pobírá příspěvky v invaliditě. Výše příspěvku na dopravu se vypočítává jako násobek základní výše cestovného a koeficientu platného pro kategorii, k níž dotčená osoba patří. Základní výše je 7 000 HUF (což je 505 Kč) ročně a koeficient se v tomto případě rovná 1. Koeficient je 3,5 v případě, že je osoba studentem nebo pracujícím. V případě, že osoba s těžkým zdravotním postižením vychovává ve své domácnosti nezletilé děti, má kromě příspěvku, který běžně pobírá, rovněž nárok na příplatek rovnající se 50 % základní částky. V případě, že jsou děti vychovávány osobami s těžkým zdravotním postižením žijícími v téže domácnosti, mají všechny tyto osoby nárok na příplatek bez ohledu na počet vychovávaných dětí (16).

Dávka pro osoby v produktivním věku. Tato dávka se poskytuje k zajištění minimální životní úrovně pro osoby v produktivním věku, což je od 18 let do důchodového věku, které nejsou zaměstnané a nemají vzdělání a nemají dostatečné životní zdroje. Osobám v produktivním věku se vyplácejí dva typy peněžitých dávek, tj. dávka pro osoby trpící zdravotními problémy nebo na péči o dítě a zaměstnání nahrazující dávku. Výše dávky pro osoby trpící zdravotními problémy nebo péči o dítě závisí na velikosti, složení a příjmu rodiny. Maximální částka je 48 795 HUF (což je 3 525 Kč), výše dávky nahrazující zaměstnání je pevná a činí 22 800 HUF (což je 1 647 Kč) (16).

2.9. Nezaměstnanost

Míru nezaměstnanosti lze určit vnitrostátním opatřením, jednotným opatřením Mezinárodní organizace práce nebo jednotným opatřením Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Jednotné opatření OECD v oblasti nezaměstnanosti měří počet nezaměstnaných jako procento pracovní síly (celkový počet zaměstnaných osob plus nezaměstnaní) (16).



Graf č. 8: Míra nezaměstnanosti v Maďarsku v procentech v letech 2015–2019

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Graf č. 8 ukazuje míru nezaměstnanosti v Maďarsku pro roky 2015–2019. Vidíme, že míra nezaměstnanosti každým rokem klesá. V roce 2019 je míra nezaměstnanosti v Maďarsku 3,4 procenta.

Tabulka č. 6 uvádí počet nezaměstnaných (v tisících) podle věkových kategorií. Nejvíce nezaměstnaných je ve věkové kategorii 25–49 let. Nejméně je nezaměstnaných ve věku 15–24 let.

Tabulka 6: Míra nezaměstnanosti v Maďarsku podle věkové skupiny (tis.)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Věkové skupiny	2015	2016	2017	2018	2019
15 až 24 let	58,9	44,7	36,3	33,6	37,1
25 až 49 let	181,3	135,6	110,8	103,5	92,1
50 až 64 let	66,8	53,5	44,4	34,6	29,5

3. KOMPARACE SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ A NEZAMĚSTNANOSTI ČESKÉ REPUBLIKY A MAĎARSKA

V předchozích kapitolách jsem představila, jak funguje sociální zabezpečení v České republice a v Maďarsku. Oba systémy ve svém systému sociálního zabezpečení mají podobné dávky, které se liší svým názvem. Míra nezaměstnanosti byla také uvedena v procentech a byla rozdělena podle věkových kategorií. Na konci každé kapitoly bylo v souvislosti se současnou situací ukázáno, jak obě země pomáhají svým občanům během pandemie.

Počet občanů žijících v obou zemích má dopad na náklady na sociální zabezpečení a výpočet míry nezaměstnanosti. Počet lidí žijících v České republice je 10,6 milionu, v Maďarsku 9,7 milionu.

3.1. Sociální pojištění

Systém sociálního pojištění financuje prostřednictvím pojistného, které platí zaměstnanec i zaměstnavatel a osoby samostatně výdělečně činné. V ČR sociální pojištění zahrnuje úrazové pojištění, pojistné na nemocenské pojištění, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na důchodové pojištění. Systém pojištění a sociální ochrany pro zaměstnance v Maďarsku zahrnuje zdravotní pojištění, dávky při pracovní neschopnosti, dávky pro OZP, dávky při pracovních úrazech a nemocech, starobní důchod, dávky pro pozůstalé. V této kapitole budu porovnávat nemocenské pojištění a důchodové pojištění.

3.1.1. Nemocenské pojištění

V Česku se nemocenské pojištění poskytuje maximálně 380 kalendářních dnů, přitom do 30. dne pracovní neschopnosti se vyplácí ve výši 60 % sníženého denního vyměřovacího základu, od 31. do 60. dne se vyplácí 66 % DVZ a od 61. dne se vyplácí 72 % DVZ.

Nemocenské pojištění jak v Maďarsku, tak i v České republice se poskytuje po dobu jednoho roku. Výše této dávky je 60 % z hrubé denní mzdy po dobu stanovenou zákonem, ale denní dávka je maximálně 1/30 z dvojnásobku hrubé minimální mzdy, což je 775 Kč denně.

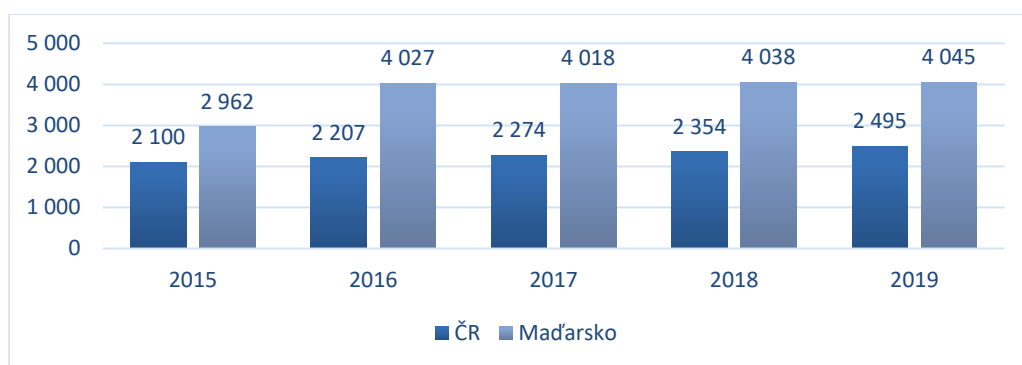
Tabulky ukazují, že průměrný počet lidí, kteří dostávají nemocenské pojištění, je v Maďarsku mnohem vyšší než v ČR. Zatímco v Maďarsku tento počet zůstává přibližně stejný, v České republice se pomalu zvyšuje. Tabulky také ukazují, že výdaje v Maďarsku jsou mnohem vyšší než v České republice.

V tabulce č. 7 jsou uvedeny výdaje na nemocenské pojištění v České republice a Maďarsku v milionech eur. Z tabulky je patrné, že náklady na nemocenské pojištění jsou v Maďarsku téměř pětkrát vyšší než v České republice, a to proto, že počet osob, které pobírají nemocenské pojištění, je v Maďarsku téměř dvakrát vyšší než v České republice, jak můžeme vidět v grafu č. 9.

Tabulka 7: Výdaje na nemocenské v ČR a Maďarsku

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Rok	ČR	Maďarsko
2015	629 mil. EUR	3 124 mil. EUR
2016	677 mil. EUR	4 294 mil. EUR
2017	882 mil. EUR	4 355 mil. EUR
2018	1 033 mil. EUR	4 565 mil. EUR
2019	1 284 mil. EUR	6 043 mil. EUR



Graf č. 9: Průměrný počet osob pobírajících měsíčně dávky na nemocenské pojištění v ČR a Maďarsku (v tis.)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Graf č. 9 nám ukazuje počet lidí (v tisících), kteří pobírají příspěvek na nemocenské pojištění za jeden měsíc. Lze z něj vyčíst, že počet lidí, kteří pobírají dávky na nemocenské pojištění v Maďarsku je téměř dvojnásobný než v České republice.

3.1.2. Důchodové pojištění

Důchodový systém v České republice je založen na dvou pilířích, zatímco v Maďarsku je důchodový systém strukturován jako třípilířový. V Česku se důchod skládá ze základní výměry, stanovené pevnou částkou stejnou pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a výši výdělků a z procentní výměry. Čeští občané musí platit státu 28 % své hrubé mzdy. Druhý důchodový pilíř je pro každého občana České republiky dobrovolný. Po vstupu do druhého pilíře občan odváděl již pouze 25 %.

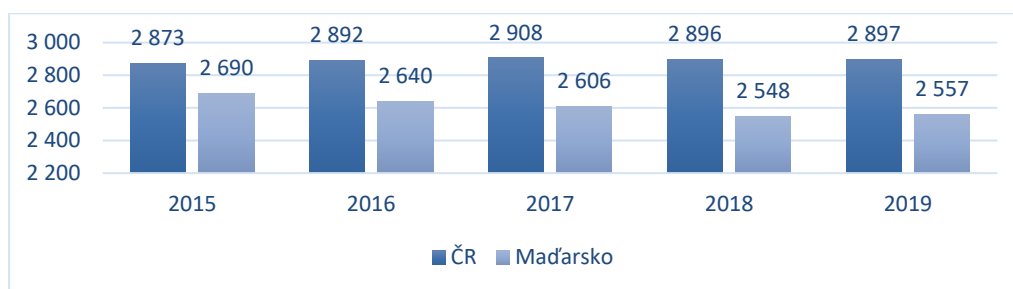
V Maďarsku se podmínky pro pobírání důchodu liší od podmínek v České republice. Celková výše příspěvků do prvního pilíře je 18,5 % a do druhého pilíře míří 8 % z hrubých mezd. Maďarský důchodový systém stanoví minimální důchod s kvalifikační podmínkou minimálně 20 let služby ve výši 28 500 HUF (což je 2058 Kč) měsíčně.

V tabulce č. 8 je uveden celkový počet osob pobírajících důchodové pojištění a celkové náklady za rok. Z tabulek vyplývá, že rozdíl mezi počtem osob pobírajících důchody v České republice a Maďarsku není příliš velký. Počet lidí v Maďarsku každým rokem klesá, ale náklady rostou. V České republice zůstává počet lidí na stejné úrovni, ale stejně jako v Maďarsku se náklady na důchodové pojištění za pět let zvýšily. Tabulka také ukazuje, že náklady na důchody v Maďarsku jsou vyšší než náklady v České republice.

Tabulka 8: Zaplacené částky důchodového pojištění v ČR a Maďarsku

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

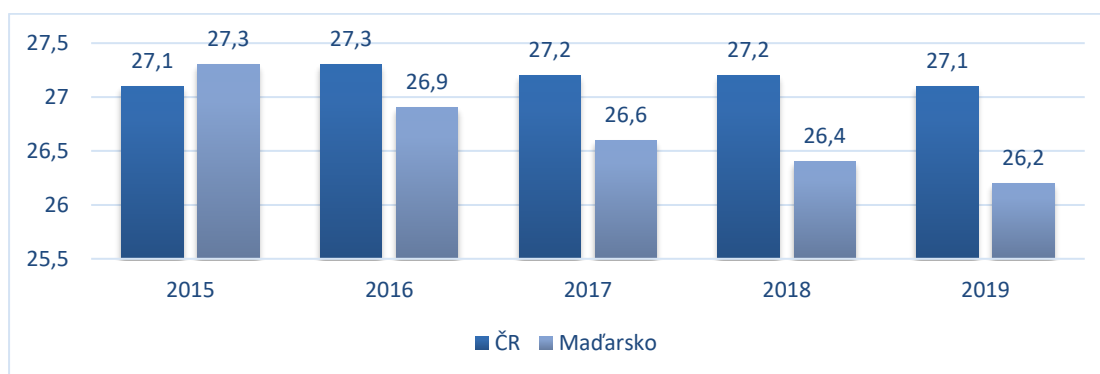
Rok	ČR	Maďarsko
2015	1 169 mil. EUR	1 452 mil. EUR
2016	1 185 mil. EUR	1 677 mil. EUR
2017	1 288 mil. EUR	1 620 mil. EUR
2018	1 343 mil. EUR	1 449 mil. EUR
2019	1 460 mil. EUR	1 851 mil. EUR



Graf č. 10: Příjemci důchodů v ČR a Maďarsku (tis.)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Na grafu číslo 10 je uveden počet lidí v tisících v Česku a Maďarsku, kterým se vyplácí důchod. V Česku pobírá starobní důchod zhruba o 150 tisíc více lidí. V obou zemích zůstává počet lidí každý rok zhruba stejný.



Graf č. 11: Procentuální podíl celkově vyplacených důchodů k celkovému počtu obyvatel v ČR a Maďarsku v roce 2015–2019

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Graf č. 11 ukazuje, že v České republice je procentuální podíl celkově vyplacených důchodů k celkovému počtu obyvatel větší než v Maďarsku. Je možné poznamenat, že v Maďarsku se každoročně procentuální podíl snižuje, zatímco v České republice zůstává přibližně na stejné úrovni. V roce 2019 bylo v České republice zaznamenáno 27,1 % vyplacených důchodů k celkovému počtu obyvatel, v Maďarsku 26,2 %.

3.2. Státní sociální podpora

Státní sociální podpora v České republice a v Maďarsku je odlišná, existuje však několik dávek, které jsou v obou zemích stejné, ale mají odlišný názvy a výši platby. Hlavním cílem obou zemí je přispívat jednotlivcům, rodinám s nezaopatřenými dětmi na výchovu a výživu dětí. V České republice odpovídá za správu dávek státní sociální podpory úřad práce a jeho krajské pobočky. V Maďarsku to jsou Národní fond zdravotního pojištění a Maďarská státní pokladna. Dávky jsou v obou zemích financovány ze státního rozpočtu. V ČR stejně jako

i v Maďarsku se dávky rozdělují na testované, které závisí na výši příjmu, a dávky netestované, které na příjmech závislé nejsou. V České republice ve většině dávek záleží na tom, zda příjem občana dosáhne minimální hranice pobytu. V Maďarsku se většina dávek rovná procentu z minimálního starobního důchodu.

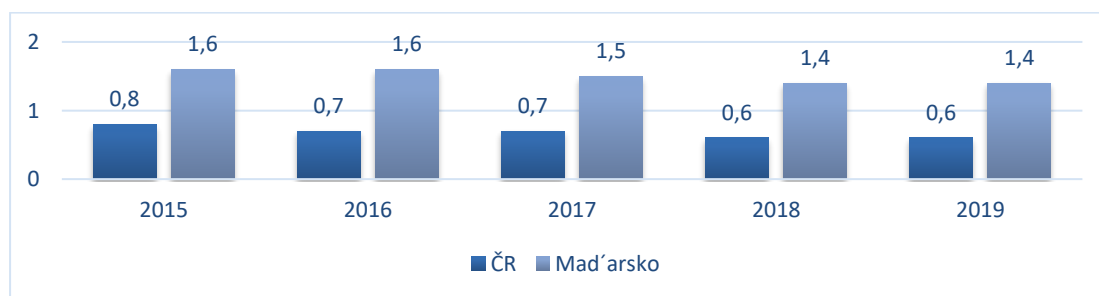
V této části budu porovnávat přídavek na dítě, rodičovský příspěvek a porodné.

V tabulce č. 9 jsou uvedeny průměrné měsíční počty vyplacených jednotlivých dávek sociální podpory v letech 2015–2019 v ČR a Maďarsku. Je velký rozdíl ve výši vyplácených dávek přídavků na dítě. V České republice je počet lidí, kteří dostávají tuto dávku, téměř třikrát vyšší než v Maďarsku. Počet lidí, kteří pobírají rodičovský příspěvek, je v Maďarsku dvojnásobně větší než v Česku.

Tabulka 9: Průměrný měsíční počet vyplacených jednotlivých dávek sociální podpory v letech 2015–2019 v ČR a Maďarsku

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Rok	Česká republika			Maďarsko		
	Přídavek na dítě	Rodičovský příspěvek	Porodné	Přídavek na dítě	Rodičovský příspěvek	Porodné
2015	424 091	277 342	1 846	163 376	85 970	88 242
2016	391 312	274 776	1 874	162 992	91 126	89 073
2017	344 284	278 646	1 693	164 297	97 470	97 640
2018	270 185	282 099	1 296	159 226	102 512	88 972
2019	239 275	283 685	989	155 954	104 440	90 128



Graf č. 12: Výdaje státní sociální podpory k HDP v procentech v roce 2015–2019 v ČR a Maďarsku

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z Eurostat, 2021)

Graf č. 12 zobrazuje celkové výdaje na státní sociální podporu v procentech k HDP v České republice a Maďarsku. Z grafu je vidět, že rozdíl mezi výdaji je zhruba 0,8 %. V Maďarsku jsou náklady na státní sociální podporu vyšší než v České republice. Pro rok 2019 v České republice činil 0,6 %, v Maďarsku 1,4 %.

3.2.1. Přídavek na dítě

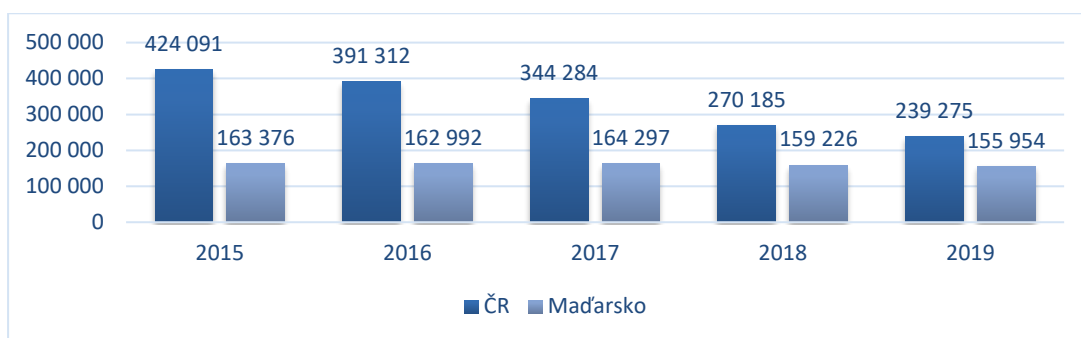
V Maďarsku je to stejná dávka, ale má jiný název. Podmínky jejich získání se v jednotlivých zemích mírně liší. V České republice na tuto dávku mají nárok rodiny s příjmy do 2,7 životního minima. Její výše závisí na věku dítěte a stupni jeho zdravotního postižení. V Maďarsku závisí výše dávky na počtu dětí v rodině a také na úrovni zdravotního postižení dítěte. Minimální příspěvek poskytovaný Českou republikou je 500 korun, v Maďarsku je to přibližně 12 200 HUF (což je 881 Kč). Maximální příspěvek v Maďarsku je 25 900 HUF (což je 1870 Kč).

V tabulce č. 11 můžeme vidět vývoj výdajů na přídavek na dítě v České republice a Maďarsku v letech 2015–2019. Česká republika vydává více finančních nákladů než Maďarsko. V ČR na přídavek dosáhne více rodin než v Maďarsku, jak je uvedeno v tabulce číslo 13, ukazuje se to na výdajích.

Tabulka 10: Výdaje na přídavek na dítě v České republice a v Maďarsku

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Rok	ČR	Maďarsko
2015	113 106 mil. EUR	13 559 mil. EUR
2016	104 092 mil. EUR	14 909 mil. EUR
2017	89 489 mil. EUR	13 959 mil. EUR
2018	87 291 mil. EUR	12 820 mil. EUR
2019	89 373 mil. EUR	14 546 mil. EUR



Graf č. 13: Počet průměrně měsíčně pobírajících osob přídavek na dítě v České a Maďarsku v letech 2015–2019

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Na grafu číslo 13 je uveden přibližný měsíční počet lidí, kteří pobírají přídavek na dítě. V roce 2015 byl rozdíl mezi počtem příjemců dávek v Česku a Maďarsku 2,5krát větší. Do roku 2019 byl rozdíl jen 1,5násobek. V Česku se meziročně počet lidí snížil, v Maďarsku zůstal zhruba na stejné úrovni.

3.2.2. Rodičovský příspěvek

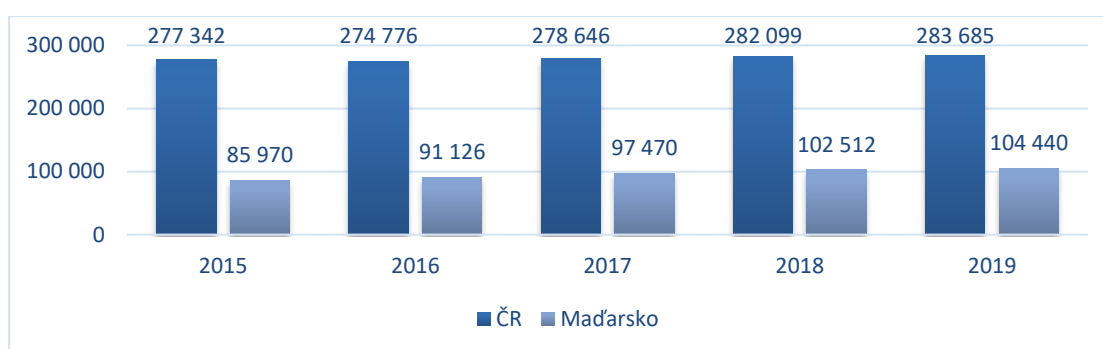
Příspěvek se poskytuje rodičům, kteří sami vychovávají dítě. V České republice se jedná o dítě do 4 let, a to až do vyčerpání celkové částky 300 000 Kč. Podmínkou je, aby dítě navštěvovalo jesle, mateřskou školu nebo jiné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 92 hodin v kalendářním měsíci. V Maďarsku se příspěvek vyplácí rodinám, které vychovávají 3 nebo více dětí a nejmladší je ve věku do 8 let. Podpora při výchově dětí se rovná minimálnímu starobnímu důchodu (28 500 HUF (což je 2058 Kč) bez ohledu na počet dětí.

V tabulce č. 12 můžeme vidět vývoj výdajů na rodičovský příspěvek v České republice a Maďarsku v letech 2015–2019. Výdaje na rodičovský příspěvek v ČR je dvakrát vyšší než v Maďarsku, a to z toho důvodu, že je v Česku počet lidí, kterým se vyplácí příspěvek téměř dvakrát vyšší než v Maďarsku. Počet osob průměrně pobírajících měsíčně rodičovský příspěvek v ČR a Maďarsku můžeme vidět v tabulce číslo 14.

Tabulka 11: Výdaje na rodičovský příspěvek v České republice a v Maďarsku

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Rok	ČR	Maďarsko
2015	832 mil. EUR	423 mil. EUR
2016	837 mil. EUR	542 mil. EUR
2017	830 mil. EUR	502 mil. EUR
2018	967 mil. EUR	459 mil. EUR
2019	960 mil. EUR	526 mil. EUR



Graf č. 14: Počet osob průměrně pobírajících měsíčně rodičovský příspěvek v ČR a Maďarsku v letech 2015–2019

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Na grafu číslo 14 je uveden počet osob průměrně pobírajících měsíčně rodičovský příspěvek v ČR a Maďarsku. Jak již bylo napsáno dříve, v České republice je počet lidí, kterým byl příspěvek vyplácen, téměř třikrát vyšší než v Maďarsku, a počet plateb zůstává každý rok zhruba na stejné úrovni, v Maďarsku se do roku 2019 počet plateb zvýšil o více než 18 tisíc.

3.2.3. Porodné

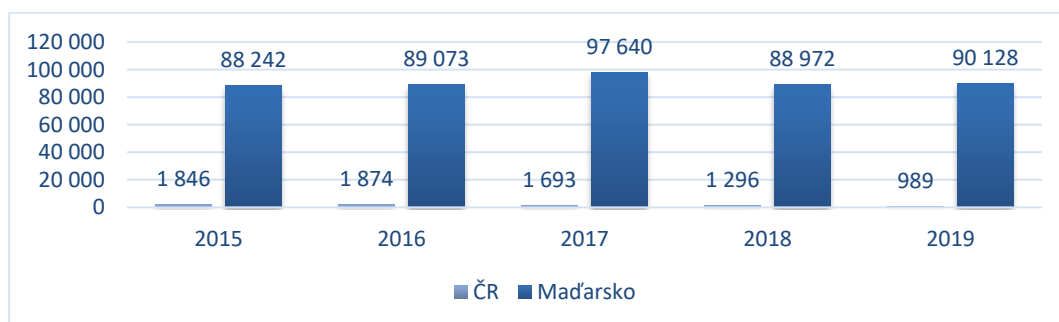
V České republice se jedná o jednorázový příspěvek pro matku při narození dítěte, v Maďarsku může být tento příspěvek kromě ženy, která porodila, poskytnut rodičům při adopci dítěte a otcovi po smrti matky. V České republice je nárok na porodné vázán na stanovenou hranici příjmů v rodině, je nutné, aby rodinný příjem za čtvrtletí nepřekročil 2,7násobek životního minima rodiny. Výše porodného činí 13 000 Kč na první živě narozené dítě, při narození druhého živého dítěte je to 10 000 Kč. V Maďarsku je to platba ve výši 225 % minimálního starobního důchodu nebo 300 % na dítě v případě dvojčat.

V tabulce č.13 můžeme vidět vývoj výdajů na porodné v České republice a v Maďarsku letech 2015–2019. V České republice mají od roku 2015 výdaje na porodné tendenci klesat, zatímco v Maďarsku počet dávek každým rokem roste. V Maďarsku jsou náklady dvojnásobné než v Česku, a to z toho důvodu, že v Maďarsku je počet žen, které pobírají příspěvek, vyšší než v Česku. Počet žen, které pobírají porodné, můžeme vidět v tabulce číslo 15.

Tabulka 12: Výdaje na porodné v České republice a Maďarsku

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Rok	ČR	Maďarsko
2015	9 466 mil. EUR	24 115 mil. EUR
2016	9 483 mil. EUR	27 998 mil. EUR
2017	7 879 mil. EUR	26 500 mil. EUR
2018	6 797 mil. EUR	24 376 mil. EUR
2019	5 223 mil. EUR	28 309 mil. EUR



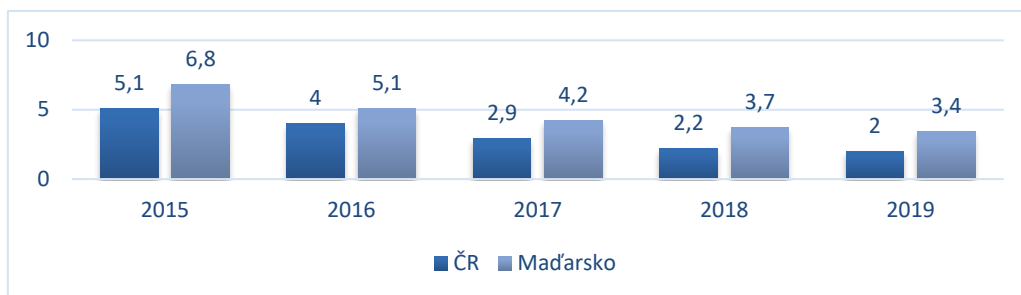
Graf č. 15: Počet osob pobírající příspěvek při narození dítěte v ČR a Maďarsku v letech 2015–2019

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a Hungarian Central Statistical Office, 2021)

Graf č. 15 nám zobrazuje počet osob pobírajících porodné v letech 2015–2019. Na porodné má v Maďarsku nárok více žadatelů než v České republice. V Maďarsku se počet osob, které dosáhnou na příspěvek při narození dítěte, pohybuje kolem 90 tisíc. V České republice se tento počet pohybuje kolem 1 800 tisíc osob.

3.2.4. Nezaměstnanost

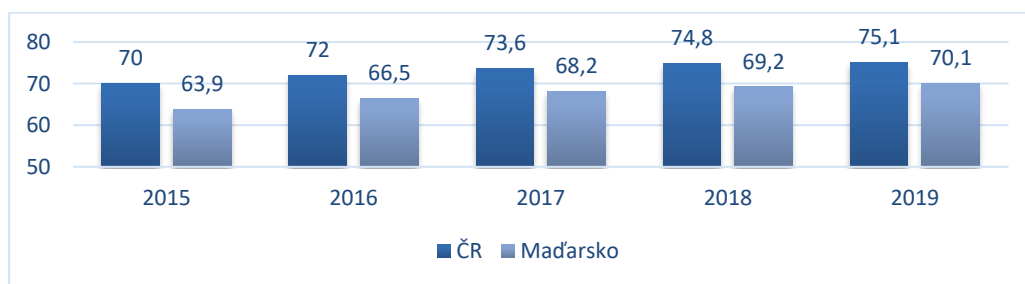
V této podkapitole rozeberu stav nezaměstnanosti v letech 2015–2019. Pomocí grafů porovnám míru nezaměstnanosti a počet zaměstnaných v ČR a Maďarsku.



Graf č. 16: Míra nezaměstnanosti v procentech v ČR a Maďarsku v roce 2015–2019

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z Eurostatu, 2021)

Z grafu č. 16 je patrné, že míra nezaměstnanosti v obou zemích každoročně klesá, což znamená, že každý rok je potřeba stále více lidí, je více volných pracovních míst a vhodných pracovních míst pro další zájemce. V roce 2019 byla míra nezaměstnanosti v České republice pouze 2 %, což je velmi dobrý ukazatel. V Maďarsku byla míra nezaměstnanosti 3,4 %, což je o 1,4 % více než v České republice.



Graf č. 17: Zaměstnanost obyvatel ve věku 15–64 let v ČR a Maďarsku v letech 2015–2019 (tis)

(Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z Eurostatu, 2021)

Na grafu číslo 17 je uvedena zaměstnanost obyvatel ve věku 15–64 let v ČR a Maďarsku v roce 2015–2019. Na grafu lze zaznamenat nárůst počtu pracujících lidí, meziročně se počet zvyšuje zhruba o 2 % jak v Česku, tak v Maďarsku. Od roku 2015 do roku 2019 se v Maďarsku počet pracujících zvýšil o 7 %, v Česku o 10 %.

3.3. Dopad pandemie COVID-19 na sociální politiku České republiky a Maďarska

COVID-19 (zkratka pro COronaVIrus Disease 2019 – koronavirová infekce z roku 2019) je potenciálně závažná akutní respirační infekce způsobená koronavirem. Jedná se o nebezpečné onemocnění, které se může objevit jak ve formě akutní respirační virové infekce mírného průběhu, tak v těžké formě. Pandemie samozřejmě způsobila velké škody ekonomikám zemí po celém světě (19).

Každá země čelila mnoha výzvám, které bylo třeba řešit. Politická reakce země je prezentována ve čtyřech pilířích činnosti, které určila MOP ke snížení dopadu COVID-19 na podniky, pracovní místa a nejzranitelnější členy společnosti (19).

První pilíř představuje stimulaci ekonomiky a pracovních míst, aktivní fiskální a měnovou politiku, půjčky a finanční podporu konkrétních odvětví, včetně zdravotnictví. Podpora podniků, zaměstnanosti a příjmů, rozšiřování sociální ochrany všech občanů, přijímání opatření k zachování zaměstnanosti, poskytování podnikům finančních, daňových a dalších výhod, což je druhým pilíř. Třetí pilíř spočívá v ochraně pracovníků na pracovišti, posílení opatření bezpečnosti práce, přizpůsobení pracovních podmínek (např. home office), prevenci diskriminace a vyloučení, zajištění přístupu ke zdraví pro všechny a rozšíření přístupu k placené dovolené. Pilíř číslo čtyři je využití sociálního dialogu mezi vládou, pracovníky a zaměstnavateli k nalezení řešení, zvýšení kapacity a udržitelnosti organizací zaměstnavatelů a zaměstnanců stejně jako posílení kapacity vlád, posílení institucí a procesů sociálního dialogu, kolektivního vyjednávání a pracovních vztahů.

V této kapitole podrobně prozkoumám, jak Česká republika a Maďarsko pomohly svým občanům vyrovnat se s těžkostmi koronaviru. Ministerstvu práce a sociálních věcí se aktuálně podařilo prosadit několik zásadních opatření, která pomohou občanům zmírnit dopady aktuální koronavirové situace (19).

3.3.1. Česká republika

Program Antivirus. Antivirus A je určený pro podniky s nuceným omezením provozu. Do této doby měl zaměstnavatel nárok na 80 % nákladů na náhrady mezd, maximálně však 39 tisíc Kč na zaměstnance. Nově získává zaměstnavatel 100 % náhrad mezd a strop se zvýší na 50 tisíc Kč na jednoho zaměstnance. V Antiviru A náhrada činí 80 % na zaměstnance v karanténě. Program Antivirus B, v němž stát přispívá na náhradu mzdy pracovníkům podniků, nepřímo ovlivněných koronavirovou krizí (například skrze pokles odbytu nebo dodávek vstupů). Výše podpory činí 60 % uznatelných výdajů, maximálně 29 000 korun na jednoho zaměstnance měsíčně. Antivirus C se týkal odpuštění odvodů na povinné sociální pojištění pro zaměstnavatele, a to na tři měsíce (19).

Izolačka. Jde o mimořádný příspěvek ve výši až 370 Kč za den k náhradě příjmů zaměstnanců v karanténě či izolaci. Tento příspěvek napomáhá tomu, aby lidé neměli strach z výpadku příjmů. Hlavním cílem tohoto programu je udržet zaměstnance v klidu a bez obav ze snížení příjmu v případě karantény nebo onemocnění COVID-19. Izolačka se bude

vztahovat na všechny zaměstnance, kteří budou 1. března 2021 a později během prvních 14 kalendářních dnů v karanténě nebo izolování kvůli infekční nemoci (Covid-19 nebo jiné). Mimořádné opatření pro nejzranitelnější starší osoby, osoby se zdravotním postižením, vdovy, vdovce nebo sirotky. Do konce roku jim byla automaticky vyplácena paušální částka 5000 Kč. Jednorázový příspěvek nejzranitelnějším skupinám bude platit Česká služba sociálního zabezpečení (19).

Program na podporu osob samostatně výdělečně činných. Český program podpory osob samostatně výdělečně činných, které byly postiženy zejména vypuknutím koronaviru. Státní podpora, která bude otevřena pro osoby samostatně výdělečně činné, osoby pracující ve všech odvětvích, kromě finančního, bude vyjádřena v podobě osvobození od poplatků a pokut a odklad placení povinných měsíčních příspěvků na zdravotní pojištění na období od března do srpna roku 2020 (19).

Krizové ošetřovné. Díky tomuto návrhu rodiče, kteří jsou doma se svými dětmi, budou mít nárok na péči po celou dobu uzavření školy. Rodiče dostanou alespoň 400 korun na den. Po otevření škol se poplatek krizové ošetřovné bude nadále vztahovat na děti, které nemohou navštěvovat třídy kvůli výskytu karantény v rodině (19).

3.3.2. Maďarsko

Sociální ochrana. Senioři obdrží týdenní důchod navíc v únoru 2021, po kterém budou stejné částky následovat v letech 2022, 2023 a 2024. Sociální pojištění pracovníků vyslaných na neplacené volno nebude ukončeno. Vláda pokryje až 70 % čistých platů zaměstnanců, kteří pracují se zkrácenou pracovní dobou ve společnostech postižených pandemií koronaviru. Toto schéma vyžaduje, aby se dotčení zaměstnanci zúčastnili školení. Podpora bude vyplácena po dobu tří měsíců. Tento režim se nebude vztahovat na pracovníky, kteří přišli o práci (15).

Pomoc při podnikání. Osoby, které podléhají režimu rovné daně pro malé podniky KATA (přibližně 80 000 malých a středních podniků, zejména v sektoru služeb), jsou od této daně osvobozeny do 30. června. Daňové nedoplatky před 1. březnem budou splatné až po skončení výjimečného stavu. Zvláštní opatření pro nejvíce zasažená odvětví cestovního ruchu, stravování, zábavy, sportu, kulturních služeb a taxislužby (15):

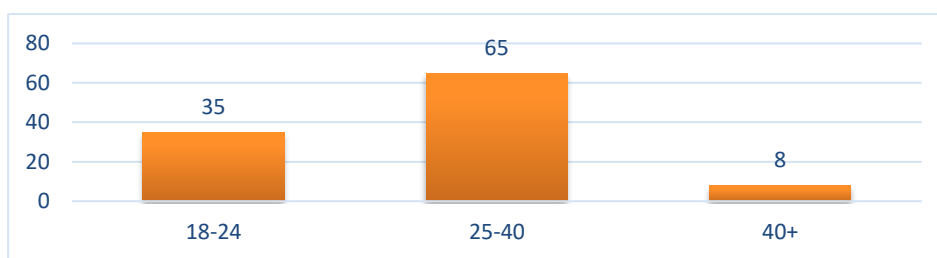
1. Dočasně pozastavené příspěvky zaměstnavatelů na sociální zabezpečení;
2. Je odpuštěna daň ze mzdy placená zaměstnavateli;
3. Daň z rozvoje cestovního ruchu je zrušena;

4. Nájemní smlouvy nelze vypovědět ani je nelze zvýšit;
5. Zaměstnanci pracující v těchto odvětvích platí pouze 4% příspěvek na zdravotní péči, jsou osvobozeni od 10% příspěvku na penzijní fond, 3% příspěvku na zdravotní péči a 1,5% příspěvku na trh práce. Další 4% příspěvek na zdravotní péči je omezen na 7 710 HUF (což je 560 Kč), částka se nezvyšuje nad hrubý plat 192 750 HUF (což je 14 023 Kč).

Ochrana pracovníků na pracovišti. Dočasné změny pracovněprávních předpisů s cílem umožnit práci na dálku, domácí kancelář a flexibilní pracovní dobu a zároveň povolit zaměstnavatelům přijmout nezbytná opatření za účelem kontroly zdraví zaměstnanců. Doklady o pracovní neschopnosti lze předložit také v elektronických kopiích. Všechny dávky v mateřství se prodlužují až do konce výjimečného stavu. Pokud je zaměstnanec nakažen, pobírá 70 % svého platu, který vyplácí zaměstnavatel (až 15 pracovních dnů v kalendářním roce). Poté stát kryje mezi 50–60 % průměrného platu. Zaměstnanci v povinné karanténě dostávají mezi 50–60 % průměrné mzdy vyplácené státem (15).

3.4. Dotazníkové šetření

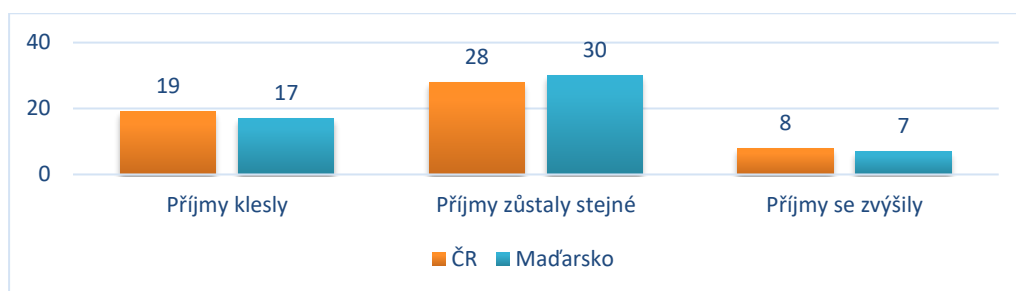
Pro lepší pochopení toho, jak oba státy skutečně řeší pandemický problém a jak pomáhají svým občanům, jsem provedla průzkum složený z 12 otázek, kterého se zúčastnilo 108 lidí. První otázkou bylo, v jaké zemi občan žije. Odpovědi bylo zhruba stejné množství jak z Česka, tak z Maďarska, což usnadnilo další srovnání. Druhou otázkou byl věk občana. Odpovědi bylo možné zařadit do rozmezí 18–24 let, 25–40 let a 40 a více let.



Graf č. 18: Věk občana

(Zdroj: vlastní šetření)

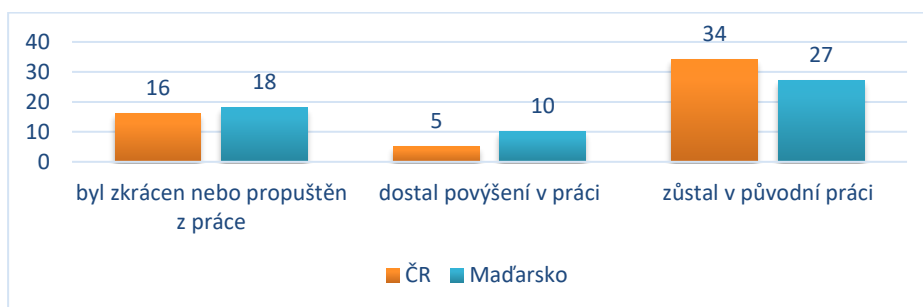
Na grafu číslo 18 je uveden věk lidí, kteří odpovídali na otázky. Nejvíce lidí bylo ve věku 25–40 let, bylo jich celkem 65. 35 lidí bylo ve věku 18–24 let. Pouze 8 lidí bylo ve věku nad 40 let. Třetí otázka zněla takto: „Měl Covid-19 vliv na vaše příjmy?“ Možnosti odpovědí byly: „příjmy se snížily“, „příjmy zůstaly stejné“, „příjmy se zvýšily“.



Graf č. 19: Jak Covid-19 ovlivnil příjmy občanů

(Zdroj: vlastní šetření)

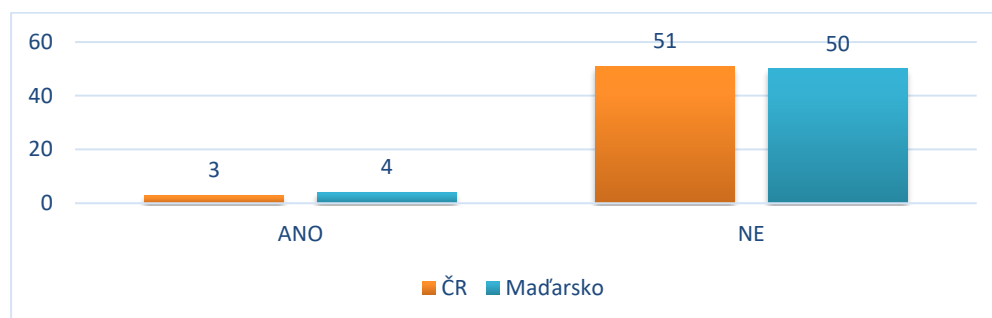
Výsledky třetí otázky jsou uvedeny na grafu číslo 19, kde vidíme, že většina občanů odpověděla, že jejich příjmy se nijak nezměnily. Zhruba stejné množství odpovědělo, že jejich příjmy klesly. U 7 dotázaných z Maďarska se příjmy zvýšily, zatímco v Česku u 8 lidí. Čtvrtou otázkou byla: „Ovlivnil koronavirus vaši práci?“ Možnosti odpovědí byly: „dostal jsem povýšení v práci“, „byl jsem propuštěn nebo zkrácen“, „zůstal jsem na původní práci“.



Graf č. 20: Jak Covid-19 ovlivnil zaměstnanost

(Zdroj: vlastní šetření)

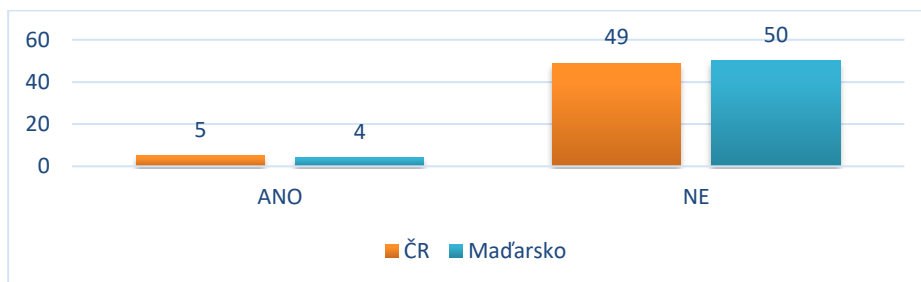
Výsledky otázky číslo 4 můžeme vidět na grafu číslo 20. Ze všech respondentů odpovědělo nejvíce, že zůstali ve svém předchozím zaměstnání. V České republice tuto možnost zvolilo 34 osob, v Maďarsku 27 osob. V České republice bylo propuštěno 16 lidí, v Maďarsku 18. Nejméně lidí bylo povýšeno, v Maďarsku bylo povýšeno dvakrát více lidí než v České republice. Otázka číslo pět byla: „Dostali jste od státu nějaké dávky?“



Graf č. 21: Pobírání dávek ze své země

(Zdroj: vlastní šetření)

Výsledek páté otázky můžeme vidět na grafu číslo 21. Jak v Česku, tak v Maďarsku většina dotázaných nedostala od svého státu žádné dávky. Otázka číslo 6 byla: „Jste spokojeni s tím, jak váš stát zvládl koronavirus?“

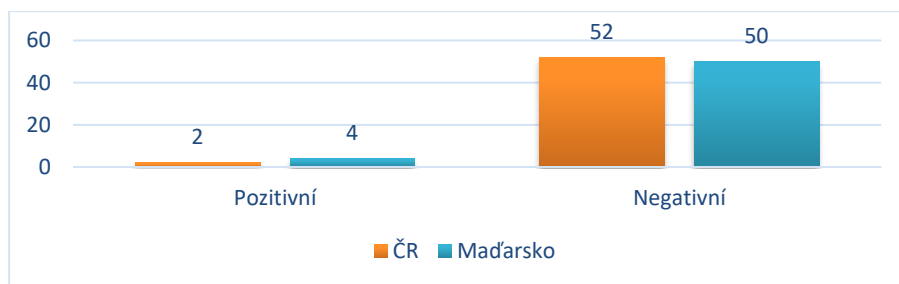


Graf č. 21: Spokojenost občanů s tím, jak se země vypořádala s pandemií

(Zdroj: vlastní šetření)

Odpovědi na otázku číslo 6 můžeme vidět na grafu číslo 22. Stejně jako na předchozí otázku většina dotázaných odpověděla, že nejsou spokojeni s tím, jak se státy vypořádaly s pandemií.

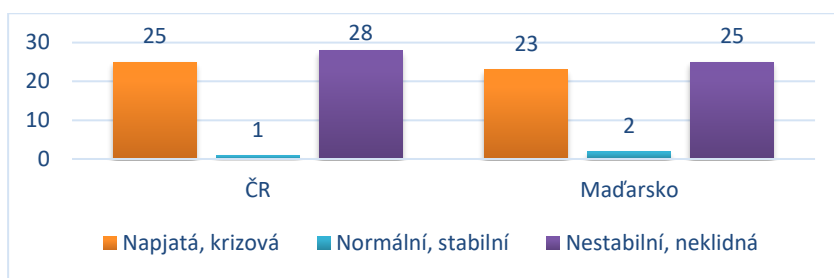
Sedmá otázka zněla takto: „Jak koronavirus ovlivnil váš život?“ Vybrat si měl respondent mezi „pozitivní“ a „negativní“.



Graf č. 22: Vliv koronaviru na život občanů

(Zdroj: vlastní šetření)

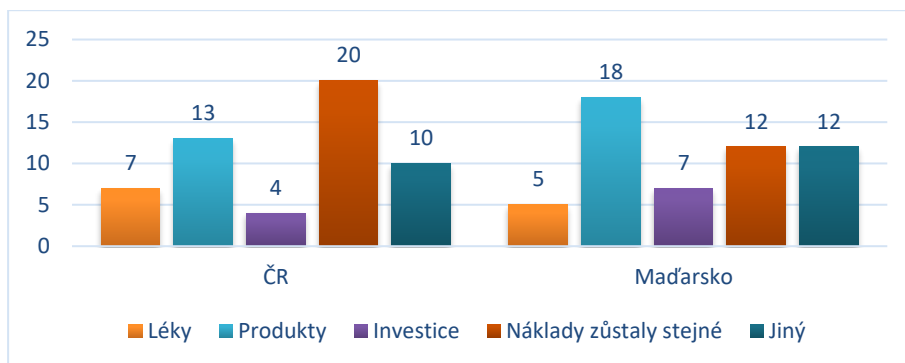
Výsledky otázky číslo 7 můžeme vidět na grafu číslo 23. Většina dotázaných odpověděla, že pandemie ovlivnila jejich životy negativně. V Česku a Maďarsku je počet zvolených „negativních“ odpovědí skoro stejný. Otázka číslo 8 zněla: „Jak hodnotíte situaci ve vaší zemi?“ Odpovědi byly tři: napjatá, krizová; normální, stabilní; nestabilní, neklidná.



Graf č. 24: Hodnocení situace v zemích

(Zdroj: vlastní šetření)

Odpovědi na osmou otázku jsou uvedeny v grafu č. 24. Je vidět, že v obou zemích největší počet lidí odpověděl, že aktuální situace v jejich zemi je napjatá, krizová a nestabilní, neklidná. Pro variantu „normální, stabilní“ v Česku hlasoval jen jeden člověk, v Maďarsku dva lidé. Otázka číslo 9 zněla takto: „Začali jste utrácet více peněz? Pokud ano, za co?“ Možností odpovědí bylo několik, občané si mohli vybrat mezi „léky“, „potravinami“, „investicemi“, „další“, „náklady zůstaly stejné“.

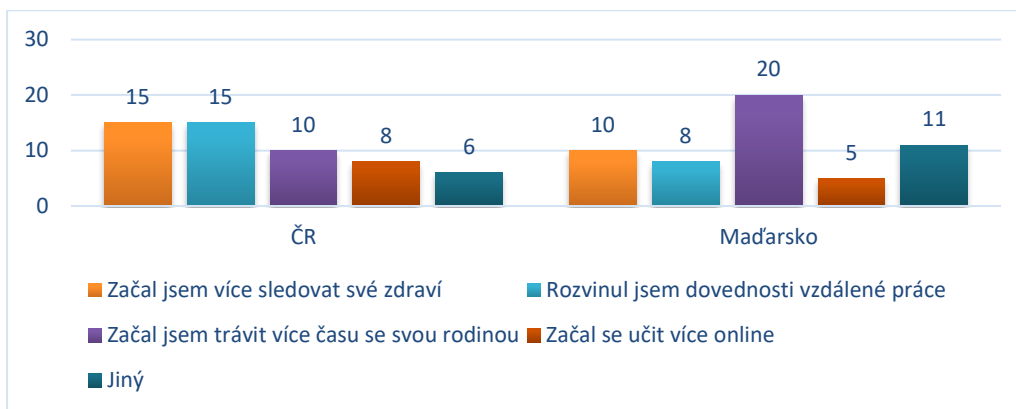


Graf č. 25: Na co stouply náklady občanů

(Zdroj: vlastní šetření)

Na grafu číslo 25 jsou uvedeny odpovědi na devátou otázku. Z výsledků je patrné, že v Česku se u nejvíce lidí jejich náklady nijak nezměnily. Na druhém místě jsou náklady na potraviny. Dalších deset lidí odpovědělo, že jejich náklady se zvýšily o něco jiného. Nejmenší počet lidí zvolil variantu „léky“ a „investice“. V Maďarsku nejvíce lidí odpovědělo, že začali utrácet více peněz za potraviny. Stejný počet lidí odpověděl, že jejich náklady zůstaly stejné a variantu „ostatní“. Nejmenší počet lidí zvolil variantu „léky“ a „investice“ stejně jako v České republice.

Desátá otázka: Jak koronavirus pozitivně ovlivnil váš život? Možností bylo několik. Vybrat bylo možné jednu variantu: „začal jsem více sledovat své zdraví“, „rozvinul jsem dovednosti vzdálené práce“, „začal jsem trávit více času se svou rodinou“, „začal jsem se učit více online“, „jiný“.

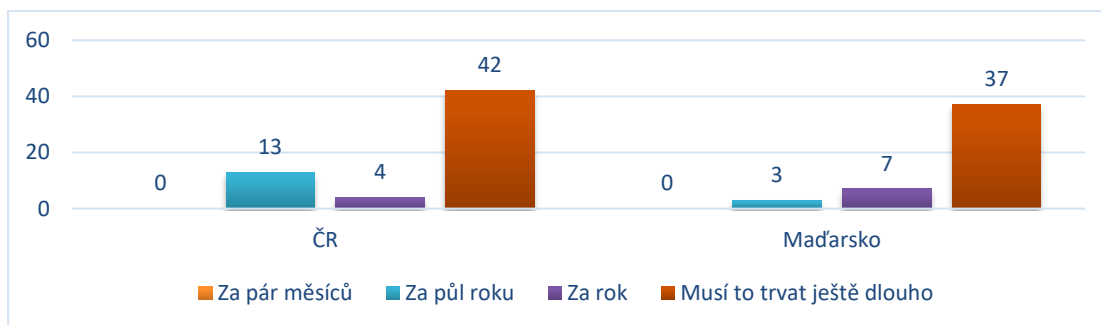


Graf č. 23: Pozitivní vliv koronaviru na občany

(Zdroj: vlastní šetření)

Na grafu číslo 26 jsou uvedeny výsledky otázky číslo 10. V Maďarsku si největší počet lidí zvolil variantu „začal jsem trávit více času se svou rodinou“, zhruba stejný počet lidí si vybral varianty „začal jsem více sledovat své zdraví“, „rozvinul jsem dovednosti vzdálené práce“, „jiný“. V Česku stejný počet lidí odpověděl, že se začali více starat o své zdraví a že zvýšili své dovednosti v práci na dálku. Zbývající možnosti odpovědí byly vybrány přibližně stejným počtem lidí.

V jedenácté otázce jsem se zeptala občanů České republiky a Maďarska, kdy se podle nich život v jejich zemích vrátí k předchozímu životu. Odpovědi bylo několik.



Graf č. 24: Kdy se země vrátí k předchozímu životu

(Zdroj: vlastní šetření)

Na grafu číslo 27 vidíme, že většina občanů v Česku i Maďarsku odpověděla, že to asi bude trvat ještě delší dobu, než se život v jejich zemích vrátí k běžnému životu. V Česku si 13 lidí myslí, že se život po půl roce vrátí k normálu. V Maďarsku odpovědělo 7 lidí, že se život vrátí k normálu po roce.

Poslední otázka byla otevřená a zněla: Co byste doporučili k řešení problému koronaviru? Někteří odpověděli, že jediné, co by pomohlo problém vyřešit, je očkování všech, že nakažlivost a nemocnost se snížila.

3.5. Shrnutí a zhodnocení výsledků dotazníkového šetření

V této části práce budou zhodnoceny výsledky dotazníkového šetření provedené na českém a maďarském fóru. Na dotazník odpovídali ženy i muži, lidé mladší a středního věku, nejvíce lidí bylo ve věku 25–40 let. Počet osob z České republiky a Maďarska byl přibližně stejný, celkem jsem se dotazovala 108 osob.

Z výzkumu vyplývá, že v České republice se v důsledku pandemie snížil příjem 35 % dotázaných, 52 % se příjem nezměnil a pouze 13 % se příjem zvýšil. Výsledky České republiky a Maďarska byly téměř stejné, kdy 32 % oslovených odpovědělo, že se jejich příjem snížil, 56 % respondentů uvedlo, že se jejich příjem nezměnil a 12 % respondentů uvedlo, že se jejich příjem zvýšil. Na základě výsledků můžeme říct, že polovina respondentů z každé země zůstala u svých předchozích příjmů. Třetině respondentů se snížil její příjem. Pokud jde o zaměstnanost, výsledky byly totožné s otázkou číslo tři. Polovina respondentů zůstala ve svém předchozím zaměstnání, třetina z každé země byla propuštěna, což je vysoký ukazatel. Pouze 19 % respondentů bylo povýšeno v Maďarsku a 10 % v České republice. Téměř 95 % respondentů z každé země také uvedlo, že od svých zemí neobdrželo žádné dávky ani pomoc. Většina občanů je nespokojena s tím, jak země řeší problém koronaviru, jaká uplatňuje omezení a jaké ztráty způsobuje občanům. Také na otázku: „Jak koronavirus ovlivnil váš život?“ většina občanů odpověděla, že koronavirus měl na jejich život negativní dopad.

Více než 90 % lidí v Česku i Maďarsku považuje situaci v jejich zemích za krizovou a nestabilní. Pouze 4 % odpověděla, že situace v zemi je normální. Pro lepší pochopení toho, zda jsou náklady občanů větší nebo ne, jsem položila otázku, za co lidé začali více utrácet. U 37 % českých dotázaných zůstaly náklady stejné, 24 % lidí tvrdí, že se náklady zvýšily o potraviny. V Maďarsku nejvíce lidí odpovědělo, že jejich náklady stouply na potraviny, odpovědělo 34 procent. Lze předpokládat, že větší náklady u lidí se vynakládá na potraviny, protože nyní v souvislosti s pandemií, většina kaváren a restaurací je uzavřena, takže si občané začali více vařit doma a utrácet více peněz za potraviny.

Podle výsledků průzkumu se ukázalo, že koronavirus poskytl i malé výhody. Například v Česku 28 % dotázaných odmítlo, že by začalo více dbát na své zdraví. 28 % získalo více

znalostí v práci na dálku, 19 % dotázaných začalo trávit více času se svou rodinou a 15 % se začalo více učit online. V Maďarsku odpovědělo 37 % dotázaných, že začali trávit více času se svou rodinou, 19 % si začalo více hlídat své zdraví, 15 % je vyškolené na dálku a 9 % se začalo více učit online.

Nicméně, i když příjemné, ale malé výhody nebyly schopny pokrýt velké množství nevýhod. 78 % dotázaných z Maďarska odpovědělo, že bude ještě dlouho trvat, než se jejich život vrátí k normálu, v Česku je výsledek dotázaných 69 %.

Z výsledků průzkumu lze vyvodit, že většina občanů v České republice i v Maďarsku má s pandemií negativní zkušenosti a je nadále nespokojena s tím, jak stát problém koronaviru řeší. Navzdory pozitivním zkušenostem, které někteří během karantény získali, je většina lidí pesimistická a neočekává v blízké budoucnosti žádné pozitivní změny. Možná by situaci pomohlo změnit udržování odstupu a očkování všech občanů každé země, jak odpovědělo několik dotázaných.

ZÁVĚR

Sociální politika je nedílnou součástí a hraje velkou a důležitou roli v každém státě. Cílem mé bakalářské práce bylo porovnat sociální politiku České republiky a Maďarska.

Oba státy mají dobrou a rozvinutou strukturu sociálního zabezpečení, která poskytuje občanům dobré životní podmínky a podporuje je, jak je vidět z výdajů na sociální zabezpečení i počtu dávek, které jednotlivé země mají.

První, teoretickou část své práce jsem věnovala hospodářské a sociální politice obou zemí. V této části práce jsem vysvětlila, co je hospodářská politika, její hlavní funkce, typy a druhy. V kapitole o současné situaci jsem podrobně popsala, co je sociální politika, její objekty a subjekty, její hlavní funkce a zásady.

Analytická část bakalářské práce byla věnovaná analýze sociálního zabezpečení České republiky a Maďarska v letech 2015–2019. Ukázalo se, že dávky v České republice a Maďarsku se mírně liší, proto jsem z nich vybrala několik, které se ukázaly být v obou zemích stejné, a to jsou nemocenské pojištění, důchody, příspěvek na dítě, rodičovský příspěvek a porodné.

Nemocenské pojištění bylo první dávkou, kterou jsem se zabývala. V Maďarsku získá během roku nemocenskou téměř dvakrát více lidí než v České republice, což svědčí o tom, že lidé v Maďarsku častěji odcházejí na nemocenskou a potřebují pomoc. Náklady na nemocenské pojištění jsou v Maďarsku téměř třikrát vyšší než v České republice.

Dále jsem řešila důchody, jež se v obou zemích mírně liší. V České republice se dělí na starobní, invalidní a pozůstalostní. V Maďarsku existují kromě starobního a invalidního také výhody spojené s věkem a rehabilitační dávky. Obě země mají zhruba stejné výdaje na důchody, ale náklady se každoročně zvyšují, což je způsobeno tím, že se každoročně zvyšuje výše dávek.

Dalším příspěvkem, který jsem v obou zemích porovnávala, byl příspěvek na dítě. V České republice se vyplácí pouze rodinám, jejichž příjmy nepřesáhnou 2,7násobek životního minima, a v Maďarsku se vyplácí plošně. V České republice závisí výše příspěvku na věku dítěte, zatímco v Maďarsku závisí na počtu dětí v rodině a počtu rodičů. Podle výdajů vidíme, že vzhledem k tomu, že počet osob, kterým je příspěvek vyplácen, je v České republice téměř třikrát vyšší, výdaje v České republice převyšují výdaje v Maďarsku.

Další dávce, které jsem se věnovala, byl rodičovský příspěvek. V obou zemích má rodičovský příspěvek stejné funkce a je určen rodiči, který se stará o dítě. Hlavní rozdíl je v částce a formě vyplácení, kdy v Maďarsku je vyplácena měsíční pevná částka a v České republice je daná pevná částka, kterou si rodič může upravovat podle své potřeby až do 4 let dítěte. V Maďarsku se vyplácí pouze do 3 let věku dítěte.

Následně jsem popisovala porodné, tentokrát byly náklady v Maďarsku dvakrát vyšší než v České republice, a to vzhledem k velkému počtu žen, kterým byla tato dávka vyplácena. V České republice se tato dávka vyplácí jenom na první dva porody a také závisí na výši příjmu, v Maďarsku mají ženy nárok na dávku při každém narozeném dítěti.

Podle mého názoru Maďarsko poskytuje více výhod než Česká republika, jež má mnohem přísnější podmínky na získání dávek, většina z nich je vázána na příjem žadatele, což ztěžuje možnost je získat.

Další nedílnou součástí sociální politiky je nezaměstnanost. Pokud se podíváme na úroveň nezaměstnanosti v obou zemích, můžeme říct, že nezaměstnanost v České republice je výrazně nižší než v Maďarsku. Počet zaměstnaných v České republice je o 9 % vyšší než počet lidí, kteří mají práci v Maďarsku.

Důležitým faktorem, který ovlivnil život občanů a sociální politiku v obou zemích, je pandemie Covid-19, která bohužel měla dopad spíše negativní. Obě země se snaží pomoci svým občanům zjednodušením placení daní, pomocí malým a středním podnikům, také lidem v karanténě a občanům, kteří se ocitli v tíživé situaci. Podle mého názoru je v tuto chvíli obtížné určit, jak dobře se země s pandemií vypořádaly. V průzkumu velká část lidí uvedla, že COVID-19 měl negativní dopad na jejich život a že se jim v jednotlivých zemích nedařilo dobře. Ráda bych také zdůraznila, že většina občanů v České republice i v Maďarsku se domnívá, že bude trvat ještě nějakou dobu, než se život v těchto zemích vrátí do zajetých kolejí. Možná, jak odpověděli někteří respondenti, se státy s pandemií vypořádají rychleji, pokud budou lidé dodržovat pravidla, nechají se očkovat a budou nosit roušky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ARNOLDOVÁ, A. *Sociální péče*. Praha: Grada Publishing, 2015.
ISBN 978-80-247-9899-8.
2. BORISOV, Fedor. *Ekonomie: učebnice pro bakaláře*. 2.vyd. Moskva, 2016.
ISBN: 978-5-392-19525-1.
3. DRAPER, Norman a SMITH, Harry. *Applied Regression Analysis*, 3th ed. US, 2016. ISBN 0-471-17082-8.
4. DUKOVÁ, I., 2013. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing.
ISBN 978-80-247-3880-2.
5. HOLOSTOVA, Iryna. *Sociální politika: učebnice pro bakaláře*. 2. vyd. Moskva, 2019. ISBN 978-5-9916-2845-7.
6. KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská a sociální politika*. 5. vydání. Ostrava: Vysoká škola sociálně správní, 2019.
ISBN 978-80-87291-23-8.
7. KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha, 2015. ISBN: 978-80-7478-921-2.
8. LARIONOV, Igor. *Ekonomická teorie: ekonomické systémy: vznik a vývoj*. 2. vyd. Moskva, 2019. ISBN 978-5-394-03090-1.
9. SLAGODA, Vadim. *Základy ekonomické teorie: učebnice pro studenty vzdělávacích institucí odborného vzdělávání*. 2. vyd. Moskva, 2013.
ISBN 978-5-91134-716-1.
10. Webový portál ČSSZ [online] [vid 18. března 2021].
Dostupné z <https://www.cssz.cz/web/cz/penezita-pomoc-v-materstvi>.
11. Webový portál ČSSZ [online] [vid 18. března 2021].
Dostupné z <https://www.cssz.cz/web/cz/starobni-uchod>.
12. Webový portál ČSSZ [online] [vid 18. března 2021].
Dostupné z <https://www.cssz.cz/nemocenske>.
13. Webový portál ČSSZ [online] [vid 18. března 2021].
Dostupné z <https://www.cssz.cz/web/cz/uvod>.
14. Webový portál ČSÚ [online] [vid. 5. března 2021]. Dostupné z https://www.czso.cz/csu/czso/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107.

15. Webový portál European Commission [online] [vid. 25. března 2021]. Dostupné z https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/state-aid-cases/hungary_en.
16. Webový portál European Commission [online] [vid. 5. března 2021]. Dostupné z <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1113&langId=en>
17. Webový portál MPSV [online] [vid. 5. března 2021]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/web/cz/statni-socialni-podpora>
18. Webový portál MPSV [online] [vid 25. března 2021]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/pomoc-vhmotne-nouzi>
19. Webový portál MPSV [online] [vid. 25. března 2021]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/web/cz/informace-ke-koronaviru>
20. Webový portál Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení [online] [vid. 19. března 2021]. Dostupné z: <https://europa.eu/>

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Výdaje na nemocenské pojištění v ČR v roce 2015–2019 (v tis. Kč).....	25
Graf č. 2: Celkové výdaje na státní sociální podporu v ČR v roce 2015–2019 (v mil. Kč).....	30
Graf č. 3: Celkové výdaje na vybrané jednotlivé dávky státní sociální podpory v ČR v roce 2015–2019 (v mil. Kč) (Zdroj: Vlastní zpracování podle ČSÚ, 2021)	31
Graf č. 4: Podíl nezaměstnaných osob v procentech v ČR v roce 2015–2019.....	33
Graf č. 5: Výdaje nemocenského pojištění v Maďarsku v roce 2015–2019 (tis. HUF).....	35
Graf č. 6: Celkové výdaje na státní sociální podporu v Maďarsku v roce 2015–2019 (mil. HUF).....	37
Graf č. 7: Celkové výdaje na vybrané jednotlivé dávky státní sociální podpory v roce 2015–2019 (mil. HUF) (Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z Hungarian Central Statistical Office, 2021).....	39
Graf č. 8: Míra nezaměstnanosti v Maďarsku v procentech v letech 2015–2019	41
Graf č. 9: Průměrný počet osob pobírajících měsíčně dávky na nemocenské pojištění v ČR a Maďarsku (v tis.)	43
Graf č. 10: Příjemci důchodů v ČR a Maďarsku (tis.)	45
Graf č. 11: Procentuální podíl celkově vyplacených důchodů k celkovému počtu obyvatel v ČR a Maďarsku v roce 2015–2019.....	45
Graf č. 12: Výdaje státní sociální podpory k HDP v procentech v roce 2015–2019 v ČR a Maďarsku.....	46
Graf č. 13: Počet průměrně měsíčně pobírajících osob přídavek na dítě v České a Maďarsku v letech 2015–2019.....	48
Graf č. 14: Počet osob průměrně pobírajících měsíčně rodičovský příspěvek v ČR a Maďarsku v letech 2015–2019	49
Graf č. 15: Počet osob pobírající příspěvek při narození dítěte v ČR a Maďarsku v letech 2015–2019	50
Graf č. 16: Míra nezaměstnanosti v procentech v ČR a Maďarsku v roce 2015–2019.....	51

Graf č. 17: Zaměstnanost obyvatel ve věku 15–64 let v ČR a Maďarsku v letech 2015–2019 (tis).....	51
Graf č. 18: Věk občana (Zdroj: vlastní šetření).....	54
Graf č. 19: Jak Covid-19 ovlivnil příjmy občanů.....	55
Graf č. 20: Jak Covid-19 ovlivnil zaměstnanost	55
Graf č. 21: Spokojenost občanů s tím, jak se země vypořádala s pandemií.....	56
Graf č. 22: Vliv koronaviru na život občanů	56
Graf č. 23: Pozitivní vliv koronaviru na občany	58
Graf č. 24: Kdy se země vrátí k předchozímu životu	58

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Výdaje na důchody v ČR podle druhu důchodu v roce 2015–2019.....	28
Tabulka 2: Výše přídatku na dítě za kalendářní měsíc v ČR.....	30
Tabulka č. 3: Nezaměstnanost v ČR podle věku (v tis.).....	33
Tabulka 4: Výdaje na důchody podle druhu důchodu i v Maďarsku v roce 2015–2019	36
Tabulka 5: Rodinný příspěvek za měsíc v Maďarsku (HUF)	38
Tabulka 6: Míra nezaměstnanosti v Maďarsku podle věkové skupiny (tis.).....	41
Tabulka 7: Výdaje na nemocenské v ČR a Maďarsku	43
Tabulka 8: Zaplacené částky důchodového pojištění v ČR a Maďarsku	44
Tabulka 9: Průměrný měsíční počet vyplacených jednotlivých dávek sociální podpory v letech 2015–2019 v ČR a Maďarsku	46
Tabulka 11: Výdaje na přídatek na dítě v České republice a v Maďarsku	47
Tabulka 12: Výdaje na rodičovský příspěvek v České republice a v Maďarsku	49
Tabulka 13: Výdaje na porodné v České republice a Maďarsku	50

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Formulář dotazníkového šetření

Příloha č. 1 Formulář dotazníkového šetření

DOTAZNÍK K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Dobrý den, ráda bych vás požádala o provedení dotazníku k mé bakalářské práci na téma „Komparace sociální politiky České republiky a Maďarska“.

Dotazník je v angličtině a Vám nezabere déle, než pár minut a je anonymní.

Předem děkuji za Váš čas.

Gulabian Diana

Studentka Fakulty Podnikatelské VUT v Brně

1. Where are you from? *

☐ Czech republic

☐ Hungary

2. How old are you?

☐ 18-24

☐ 25-40

☐ 40+

3. Has Covid 19 affected your income? *

☐ It has decreased

☐ Earnings remained the same

☐ It has increased

4. Did the coronavirus affect your employment? *

- ☐ I was made redundant/I was fired or moved to another job
- ☐ I stayed at my old job
- ☐ I was promoted

5. Have you received benefits from the country? If so, which ones? (you can write in Czech) *

Развернутый ответ

6. Are you happy with how the state helped its citizens during the coronavirus? *

- ☐ Yes
- ☐ No

7. Have the pandemic and the quarantine had a positive or negative impact on your life? *

- ☐ positive
- ☐ negative

8. How do you assess the situation in your country? *

- ☐ Tense, crisis situation
- ☐ Normal, stable
- ☐ Unstable, restless

9. Have you started spending more money? If so, for what? *

- ☐ Medicines
- ☐ Products
- ☐ Investment
- ☐ Other
- ☐ I didn't spend any more money

10. How has the coronavirus positively affected your life? *

- ☐ I started to monitor my health more
- ☐ I have developed remote work skills
- ☐ I started spending more time with my family
- ☐ Started learning more online
- ☐ Other

11. When do you think life will be the same again? *

- ☐ In a couple of months
- ☐ In six months
- ☐ In a year
- ☐ It will take a long time for life to be the same again

12. What would you recommend to solve the coronavirus problem?



Текст (строка)

Краткий ответ